БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 105 (8325)
МАЙН
5
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Мүнөөдэр—советскэ Хэблэлэй үдэр. Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтэ манай халуун баярые хүргэнэбди!

В. И. Ленин «Правда» газетэ уншажа байна. (1920 он). ТАСС-эй фотохронико.

Коммунистическэ партиин хүсэтэ зэбсэг

Мүнөөдэр—советскэ Хэблэлэй үдэр. Энэ заншалта найндэрые манай ороной ажалшад жэл бүхэндэ тэмдэглэдэг байна. Парти, правительствын табиһан асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ, советскэ хүнүүдые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ, марксизм-ленинизмын агууехэ үзэл сурталые олониитын дунда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ манай хэблэл шиидхэхы үүргэтэй ха юм. Тиимэшье хадань советскэ хэблэлые—манай үргэн олниитэ улад зоной өөһэдэйнь хэблэл, тэдэнэй гараар гаргадаг хэблэл гэжэ хэлэхэ ёһоорох хэлэнэбди.

Хэдэн миллион тиражтай центральна газетэнүүдһээ эхилээд, холын отара дээрэ гаргагдадаг «дайшалхы хуудаһан» хүрэтэрөө манай хэблэл арад зондоо алба хэнэ, тэдэнэй баян дэлгэр байдалые үнэн зүбөөр харуулхые оролдоно, оролдохошье ёһотой.

Хүдэлмэрншэнэй революционно хүдэлөөнэй дунда, Агууехэ Октябрьска революциин урда тээхи дулэтэ сахилгаануудай улам хүсэтэйгөөр сохилжо байха үедэ, манай партиин центральна орган — «Правдын» түрүүшын номер—1912 ондо гараһан юм. Энэ үеһөө хойшо хэблэлэй үдэр жэл бүхэн майн 5-да тэмдэглэгдэдэг байна. Манай хэблэл коммунизмын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябана. «Газетэ хадаа коллективнэ пропагандист, коллективнэ агитатор байхаһаа гадна, тэрэшэлэн коллективнэ эмхидхэгшэ мүн»,—гэжэ хэблэлэй үүргэ тухай агууехэ Ленин багшамнай заагаа һэн.

Мүнөөдэр Хэблэлэй үдэрые тэмдэглэжэ байхадаа Владимир Ильич Ленинэй гайхамшагта захяа заабарине манай хэблэл ямараар дүүргэжэ байнаб, хэрэг ажал дээрээ хэрээр бэелүүлнэб гэжэ хаража үзэхэ нангин уялгатайбди.

Мүнөө советскэ арад Коммунистическэ партиин агуухэтэ XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө үсэд шангаар оролдожо байна. Зургаадахи табанжэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхын, хабарай тарилгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн хаа хаанагүй, үргэн далайсатайгаар дэлгэрнэ. Хүдэлмэришэд болон колхознигууд дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялгануудые абана.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр харуулха, тэдэнэй шадабари мэргэжэлые олониитэдэ тайлбарилан ойлгуулха гээшэ манай газетэнүүдэй дайшалхы зорилгонь болоно.

Мүнөө социалистическэ Бурят-Монголдо 3 республиканска, 2 городской, 23 районно газетэнүүд гаргагдана. Мүн һүүлэй үедэ колхозууд, совхозууд, машинно-тракторна станцинууд өөһэдынгөө хэблэгдэмэл газетэнүүдтэй боложо байна. Энэнь тон һайшаалтай. Хото хүдөөгэй хэдэн мянгаад корреспондентнүүд манай газетэнүүдтэ бэшэнэ. Өөһэдынгөө дүй дүршэл, хүдэлмэри ажал тухай бэшэдэг үйлэдбэриин түрүүшүүл—хүдэлмэришэд, колхознигууд, мэргэжэлтэд манай эдэбхитэй корреспондентнүүд мүн.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань улам һайжаруулха тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэжэ байха үедэ манай редакцинуудта бэшэгүүд илангаяа ехээр ородог болоо. Хүдэлмэришэд, албахаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые оруулжа, партиин хараалһан хэмжээ-ябуулгые халуунаар дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэ. Энэ хадаа манай партиин ба тэрэнэй хэблэлэй арад зонтойгоо нягта холбоо барисаатай байһанай эли тодо гэршэнь боложо үгэнэ.

Түрүү, һайн юумэнүүдые тодорхой зүбөөр харуулхатайгаа хамта, манай хэблэл элдэб дутагдалнуудые, советскэ арадай урагшаа дабшаха замда һаад ушаруулдаг албан хойрог, оһол назагай ябадалнуудые хорон хурсаар шүүмжэлхэ зайлашагүй үүргэтэй. Энэ талаар зарим газетэнүүд үшөөл ехэ дутагдалнуудтай гэжэ хэлэмээр.

Республикын колхозууд болон совхозууд хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр абадаг болохо, ниитын малай ашаг шэмые улам арьбадхаха, орооһо таряанай баян ургасын хойноһоо тэмсэхэ талаар зарим тэды амжалта туйлабашье, үшөөл ехэхэн дутагдалнуудтай. Эдэ дутагдалнуудые элирүүлэн шүүмжэлхэ, тэрэниие усадхаха хэрэгтэ манай газетэнүүд ехэхэн үүргэтэй ха юм. Мүн республикын олохон промышленна предприятинууд үйлэдбэриингөө түсэб даалгабаринуудые дүүргэдэг болобошье, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин түрүү техникэ болон технологиие нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ дутагдалнуудтай. Промышленна предприятинуудай хүдэлмэри, түрүү хүнүүд тухай газетэнүүд багаар бэшэнэ.

Советскэ хэблэл хадаа хүн зониие коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ манай партиин хүсэтэ ба хурса зэбсэгынь мүн. Идеологическа болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри тухай газетэнүүд мартаха ёһогүй.

Партийна хүтэлбэриин һайн, нүлөө ехэтэй дээрэһээ газетын хүдэлмэри дулдыдадаг. Тиимын тула нютагуудтахи партийна организацинууд өөһэдынгөө хэблэгдэмэл, мүн ханын газетэнүүдэй хүдэлмэреэр хододоо һонирхожо, тэрэнэй үүргые үдэр бүри дээшэлүүлхын тула оролдохо ёһотой.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин алдарта 40 жэлэй ойн ойртохо бүри арад түмэнэй ажалай болон политическэ эдэбхи үүсхэлынь улам дээшэлнэ. Энээнтэй дашарамдуулан манай хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд дутуу дунданuудаа дары зайсуулжа, олониитэтэй холбоо барисаагаа улам бэхижүүлжэ, ажалдаа шэнэ амжалта туйлаха байһаниинь дамжаггүй.

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Нүхэр Б. Б. Базарониие Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Таби наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, мүн үни удаан сагта багшалһанайнь, уран зохёолнуудые бэшэһэнэйнь түлөө нүхэр **Базарон** Бато Базаровичые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшо П. ЧЕПАРИН.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1957 оной апрелиин 29.

ҮДЭР, ЧАС БҮХЭНИИЕ ХҮСЭДӨӨР ХЭРЭГЛЭЕ

Элбэг баян ургаса хуряаха аргатай

Кударын аймагай колхозууд энэ жэлдэ адуу малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ гэжэ шиидээд, үнеэн бүридэ 10 тонно силос, бүхы дээрэнь 35 мянган тонно силос, үхэр бүридэ 20 центнер бүдүүн тэжээл бэлдэхэ уялга абаа.

Колхозууд энэ уялгаяа дүүргэхын тулада гектар бүриһөө 150 центнерһээ бага бэшэ кукуруза, 30 центнер зелёнко, 10 центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряажа абаха ёһотой болоно.

Аймагай колхозууд уһалагдадаг газараа ехэ болгоод байһан сагтаал үбһэ тэжээл ехээр абажа шадаха байна бшуу. Яахадааб гэхэдэ, уһалагдадаг газарһаал жэл бүри баян ургаса хуряагдадаг. Жэшээнь, 1956 ондо уһалагдаагүй газар дээрэһээ га бүриин 75 центнер кукуруза хуряагдаһан байгаа һаа, уһалагдадаг газар дээрэһээ га бүриин 155 центнер кукуруза хуряагдаа.

Аймагай колхозууд ехэ газар уһалжа, баян ургаса хуряаха аргатай байбашье, энэ аргаяа хэрэглэнэгүй. Жэшээнь, Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоз олон зуун гектар газар уһалха аргатай байбашье, жэл бүри оройдоол 15—20 гектар уһалдаг байгаа. Аймагай бусадшье колхозууд бага газар уһална.

Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозойхид урда жэлнүүдэйнгээ алдуу дутууе хараадаа абажа, таряалан сабшалангай ехэ газар уһалхаар хараалба. Колхозой коммунистнууд, комсомолшуудай үүсхэлээр хэдэ хэдэн воскреснигүүд үнгэргэгдэжэ, бетонно шлюз боолто баригдаа. Тэрэнэй ашаар 500 гаран гектар таряалан, сабшалан уһалагдаха аргатай болобо. 5—6 хүнһөө бүридэһэн 6 звено мүнөө 300 шахуу гектарта таряалан, сабшалан уһалаад байна.

Аймагай бусадшье колхозууд, тэрэ тоодо Ленинэй, Маленковой нэрэмжэтэ колхозууд уһалууриин шэнэ һубаг канавануудые малтана, хуушануудыень заһабарилна.

КПСС-эй Кударын айком энэ хабар экономическа конференци үнгэргэжэ, колхозуудта һубаг канавануудые олоор малтаха тухай асуудал табяа. Сүхэ мүрэниие, тэрэшэлэн Тамирка, Кударинка гэжэ гол горходые зубшан оршодог колхозууд таряалангаа уһалха туйлай ехэ арга боломжоёо хэрэглэжэ шаданагүй гэжэ конференци дээрэ элирээ.

Шараголой уһалууриин системые һэльбэн заһабарилха тухай асуудал үнинһөө хойшо шиидхэгдэнэгүй. Гэбэшье, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна организаци МТС-эй уһаламжаар энэ асуудалые богони болзорто шиидхэхэ арга боломжотой.

Аймаг соохи 2 мянга шахуу гектар намаг газар хатаагдажа, эрхим сабшалан болгогдохоор байна.

Д. Шикуло.

Шэнэ газар элдүүрилдэг бригада

1956 оной июль һарада манай МТС-тэ шэнэ газар ашаглаха тусхай бригада эмхидхэгдэһэн байна. «С-80» хоёр трактор, «ДТ-54» хоёр—хамта 4 трактор бригадынгаа мэдэлдэ абажа, Хрущевой, Сталинай, Молотовой ба Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта, хамта дээрээ 277 гектар газарые ой модонһоо сэбэрлэһэн байнабди. Мүнөө хабар энэ газар элдүүрилэгдээд, таригдаха байна.

1957 ондо манай бригада харьяата колхозуудайнгаа 250 гектар газарые ой модонһоо, 600 гектар газарые һөөг бургааһанһаа сэбэрлэхэ түсэбтэйбди. Тиин ерэхэ жэлэй тарилгада 850 гектар үрэжэл һайнтай шэнэ газар бэлдэхэ байнабди. Энэ хадаа ехэ харюусалгатай, тиин ажал ехэтэй хүдэлмэри гээшэ. Үдхэн ойн бүдүүн, ута нарһа, шэнэһэн мододые үндэһөөрнь урбуулжа сэбэрлэхэдэ хүсэ ехэтэй техникэ, һайн мэргэжэлтэй механизаторнууд хэрэгтэй ха юм.

Гэбэшье, манай бригадынхид үнгэрэгшэ жэл хүдэлмэрилхэдөө нилээд дүй дүршэлтэй болоо. Мүн үбэлдөө машина, тракторнуудаа һайнаар заһабарилжа, эхилхээ байһан хүдэлмэридөө муу бэшээр бэлэдхээбди. Мүнөө унагааһан модо суглуулха тусхай түхеэрэлгэ өөрынгөө хүсөөр хэжэ дүүргэхэ болообди. Энэ хадаа хүдэлмэриемнай нилээд хүнгэлхэ байна.

Зарим тракторнууднай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо һөөг бургааһа сэбэрлэжэ байна. Үлэгшэ тракторнууднай газарай һайса гэдэхэдэ ой модо сэбэрлэжэ захалхань. Энэ хүдэлмэри Молотовой нэрэмжэтэ колхозой Хонхино гэжэ газарта түрүүлэн ябуулагдаха.

1957 оной эсэс болотор манай бригада хамта дээрээ 15 мянган гектар (зөөлэн хахалалгаар) газар элдүүрилхэ түсэбтэй. Теэд КПСС-эй ЦК-гэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгаар зоригжоһон бидэ механизаторнууд жэлэйнгээ түсэбые Октябрьска социалистическэ революциин 40-дэхи ойн һайндэр болотор дүүргэхэ гэжэ шиидээбди.

Н. Зверьков, Курумканай аймагай Баргажанай МТС-эй тракторна бригадын бригадир.

Оролдосотой трактористнууд

Сагаан-Усанай МТС-эй 7-дохи тракторна бригадынхид Кагановичын нэрэмжэтэ колхоздо хабарай тарилга хэжэ байна. Бригадын трактористнууд болон сеялкэшэд үдэрэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэдэг, ажалаа эрхим шанартайгаар бүтээдэг заншалтай. Мүнөө зуу гаран гектар пар хахалаад, 200 гаран га газарта хабарай тарилга хэбэ. Мүн 40 га шэнэ газар, 288 га эртын хахалга хээд байна.

Тракторист С. Дабаев «Беларусь» трактораар шэнэ газар хахалжа, үдэрэйнгөө нормые 200 процент дүүргэдэг юм. Мүн тракторист Д. Цыренов «ДТ-54» маркын трактораар газар хахалхадаа үдэрэйнгөө нормые 150 процент дүүргэнэ.

Мүн лэ тракторист нүхэр Г. Бадмаевай агрегат хабарай тарилга хэхэдээ халаандаа 35 га тариха аад, 60 га хүрэтэр тарина. Тэндэ сеялкэшэд Н. Банзаракцаев, В. Раднаев, Д. Бадмасанов гэгшэд ажалдаа оролдосотой һайнаар хандажа, сеялкээ нэгэшье һаадгүйгөөр ябуулна. Үдэрэйнгөө нормые тэдэ 120—130 процент дүүргэнэ.

Д. Доржиев.

Шэбхэ ашалга, зөөлгэ, тараалга машинын хүсөөр хэгдэнэ

Саянтын МТС-эй 6-дахи тракторна бригадын механизаторнууд (бригадирынь нүхэр Василий Кокорин) наг шэбхэ зөөхэ, мүн поли сабшалан дээрэ тарааха хүдэлмэриие механизмын хүсөөр хэнэ.

Бригадир Василий Кокорин тракторист Прокопий Кокорин хоёр хамтаржа, шэбхэ тарааха түхеэрэлгэ бүтээгээ. Тэдэнэр юрын культиваторай анзаһануудыень абаад, орондонь хабтагай модо тааруулжа хээ. Тэрэнээ «У-2» трактораар жудхүүлхэдэнь наг шэбхэ тон һайнаар тараагдана.

Мүнөө тус бригада һүүлшын арбан хоногой туршада 710 тонно наг шэбхэ зөөжэ, поли дээрэ тарааба.

Нүхэр Кокориной бригадынхидай жэшээгээр МТС-эй бусад тракторна бригаданууд шэбхэ тарааха түхеэрэлгэнүүдые хэжэ байнхай.

Д. Цыренов.

АРГА БОЛОМЖОЁО ХҮСЭД ХЭРЭГЛЭХЭБДИ

Манай МТС-эй байгуулагдаһаар 25 жэлэйнь ой энэ жэлэй мартда гүйсөө. МТС-най эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо харьяата колхозуудтаа ажал ехэтэй хүдэлмэриие хүнгэдхэхэ тушаа ехэ юумэ хэһэн байна.

Ороной бусад МТС-үүдтэл адли манай МТС жэл ерэхэ бүри хүсэтэ техникээр хангагдана. Хэрбээ 1932 ондо станцидамнай «Фордзон-Путиловец» гэжэ 8 трактор, 12 СХТЗ трактор бии байгаа һаа, мүнөө элдэб маркын хүсэ ехэтэ 134 трактор бии болонхой.

МТС-эй коллектив хэһэн ажалайнгаа үные химдаруулха асуудалда һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ анхарал табидаг болоо. Жэшээнь, 1950 ондо хахалагдаһан гектарай сэнгэй 48 түхэриг байгаа һаань, 1956 ондо 26 түхэриг 85 мүнгэн болотороо химдараа. МТС-эй харьяата колхозууд 1956 ондо гүрэндэ һү, мяха, хартаабха тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

МТС-эй харьяата 12 колхозуудта хүдөө ажахын хүдэлмэри булта шахуу оньһожоруулагдаа. 1956 ондо хара таряа тарилгын хүдэлмэри 98 процентээр, комбайнуудаар таряа хуряаха ажал 94,5 процентээр, хартаабха һуулгаха ажал 99 процентээр, хартаабха хуряалга 80 процентээр оньһожоруулагдаа. Пар хахалха, харууһалха ажал 100 процентээр оньһожоруулагдаһан байна.

Малай фермэнүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри мүн лэ ехээр оньһожоруулагданхай. МТС-эй механизаторнууд һүүлшын хоёр жэлэй туршa соо 3 фермэдэ автоуһалуури тодхоо. Олохон фермэнүүдтэ худаг малтагдажа, уһаниинь машинын хүсөөр булэгдэдэг болоо. Эбэртэ бодо малай 6 фермэдэ дүүжэн харгы тодхогдоо. Малай тэжээлые уурал-туулдаг түхеэрэлгэнүүд фермэнүүдтэ бултандань шахуу бии болгогдонхой.

Үбэлэй үедэ механизаторнуудай 60 шахуу процентнь колхозуудта ажаллажа, малай байрануудые барина, барилгын хэрэгсэлнүүдые зөөнэ.

Таряан ажалда, мал ажалда оньһото машинануудай олоор хэрэглэгдэдэг болоһоной ашаар һүүлэй үедэ колхозуудай олзо доходынь улам нэмэжэ байна. Хэрбээ 1953 ондо МТС-эй харьяата колхозуудта 4.768 мянган түхэригэй олзо доход абтаһан байгаа һаа, 1956 ондо 7.984 мянган түхэригэй олзо доход абтаа. Колхозуудта 1954 ондо эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 37 центнер һү, 11 центнер мяха абтаһан байгаа һаа, 1956 ондо 100 гектар бүридэ һү—63 центнер, мяха—22 центнер абтаа.

Дүй дүршэлтэй механизаторнууд МТС-тэмнай жэл ерэхэ бүри олошорно. МТС-эй байгуулагдаһанһаа хойшо ажалладаг хүнүүд манайда нилээд олон. Станциин мастерскойе даагша Д. А. Метешев, комбайнернууд М. И. Пуховский, С. С. Непомнящих, Е. Я. Черкашин, тракторист К. Ф Калашников болон бусад МТС-тэ 25 жэлэй турша соо ажаллана. Эдэнэр залуу механизаторнуудые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр табидаг.

Үнгэрэгшэ жэлдэ станциин тракторна бригаданууд булта түсэбтэ даалгабаряа дүүргээ. Тракторист Иван Яковлевич Соловьев сезон соо «ДТ-54» маркын трактораар 800 гектар хахалхын орондо 1328 гектар газар хахалаа. Комбайнер Иван Васильевич Куржумов самоходно комбайнаар 505 гектарта таряа хуряажа, 4500 центнер ороохо сохёо. Ажал хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандадаг хүнүүд МТС-тэмнай нилээд олон юм.

Манай ажалда зарим тэды амжалта туйлагдабашье, үшөөл ехэхэн дутагдал бии байһаар. Колхозуудай таряалангай талмай дээрэһээ үшөөл бага ургаса абанабди. Һүүлшын 10 жэлэй турша соо гектар бүриһөө дунда зэргээр 8—9 центнер таряа хуряагдана. Мал ажалһаашье ашаг шэмэ үшөөл багаар абтана. 1956 ондо үнеэн бүриһөө оройдоол 1016 литр һүн һаагдаа. Ниитын мал ажал үбһэ тэжээлээр дутамагаар хангагдана.

МТС-эймнай коллектив Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахын тула энэ жэлдэ баян ургаса хуряахын, малай ашаг шэмые ехээр дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ байна. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула тусхай хэмжээнүүдые хараалаад, хэрэглэгдээгүй арга боломжоёо бүрин ашаглажа эхилээбди.

Г. Васильев, Кабанскын МТС-эй директор.

СОВЕТСКЭ ХЭБЛЭЛЭЙ ҮДЭР

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Бурят-Монголой үнэнние» уншажа байхадаа...
А. Мантаевай фото.

40 жэл соо манай хэблэлэй ургалта

Мүнөө манай орон дотор гаргагдадаг газетэнүүдэй тоо 1913 онойхиһоо 18 дахин олон болоо. Тиихэдэ 540 гаран элдэб журналнууд хэблэгдэнэ. Тэрээнһээ гадна, марксистско-ленинскэ, ниитэ-политическэ, естественно-научна, научно-техническэ, медицинскэ болон педагогическа, уранһайханай ба мүн ондоошье литература туйлай ехээр хэблэгдэн гаргагдана. Гансахан хүдөө ажахын литература абажа үзэхэ болоо һаа, хаанта Россиин үедэ 200 жэл соо хэблэгдэн гаргагдаашаһаа 25 дахин ехэ литература советскэ засагай имагтал 30 жэлэй туршада хэблэгдэн гаргагдаһан байха юм.

Урдань хаанта засагай үедэ арад зоной дунда эрдэм соёлой дэлгэрүүлэгдээгүй, тэрэшэлэн хэблэлэй һайтар хүгжөөгдөөгүй байһаниинь элитэ. Манай Бурят-Монголыешье абажа үзэхэ болон һаа, революциин урда тээ эндэ хэблэл үгы шахуу байгаа ха юм. Имагтал советскэ засагай жэлнүүдтэ бурят-монгол арадай удхаараа социалистическэ, маяг түхэлөөрөө национальна соёл культура һалбаран бадаруулагдажа, мүн хэблэлшье урдань үзэгдөө дуулдаагүй ехээр дэлгэрүүлэгдээ бшуу.

Хэрбээ 1923 ондо, Бурят-Монголой АССР-эй һаяхан тогтоогдожо байһан үедэ манай эндэ оройдоо хоёр газетэ хэблэгдэн гаргагдадаг байһан һаа, харин мүнөө 3 республиканска газетэ, 23 аймагай, 6 олон тиражтай газетэнүүд ород болон бурят-монгол хэлэн дээрэ хамта дээрээ 125 мянган хэһэгээр хэблэгдэн гаргагдана. Тиихэдэ 1923 ондо республика доторнай оройдоо хамта дээрээ хэблэлэй 10 хуудаһатай 7 ном гаргагдаһан байгаа һаа, харин гансахан 1956 ондо Бурят-Монголой номой хэблэл хамта дээрээ хэблэлэй 823 хуудаһатай 147 ном хэблэн гаргаһан байха юм. Республикымнай тогтоогдоһонһоо хойшонхи үеые абажа үзэхэ болоо һаа, хамта 3600 элдэб номууд 12 миллион хэһэгээр хэблэгдэн гаргагдаһан байгаа.

Бурят зон оорынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ марксизм-ленинизмын классигуудай гайхамшаг зохёолнуудые, ородой литературын классигуудай, советскэ уранзохёолшодой, мүн хилын саада тээхи, арадай демократиин оронуудай зохёолшодой бэшэһэн номуудые уншадаг болонхой.

Бурят-монгол хэлэн дээрэ «Коммунистическэ партиин манифест», В. И. Ленинэй «Алхам урагшаа, хоёр алхам гэдэргээ», «Демократическа революцида социал-демократиин хоёр тактика», «Гүрэн ба революци», «Империализм капитализмын дээдэ шата мүн» гэһэн ба бусад олон зохёолнууд оршуулагдажа гаргагданхай.

Мүн республика доторнай 1955 онһоо эхилжэ, «Байгалай толон» гэжэ литературно-уранһайханай ба ниитэ-политическэ журнал ород ба бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэн гаргагдадаг болонхой.

Энэ жэлһээ эхилжэ, республикымнай колхозуудта, совхозуудта, машинно-тракторна станцнуудта, леспромхозуудта хэблэгдэмэл 30 гаран газетэ гаргагдажа захалаа. Жэлэй эсэс хүрэтэр республика доторнай үшөө 40 шахуу иимэ газетэнүүд хэблэгдэн гаргагдаха юм.

Энэ хадаа хүдөө тосхонуудай ажабайдалда горьтойхон событи мүн. Колхозуудай, совхозуудай болон бусад предприятинуудай хэблэгдэмэл газетэнүүд хүдөө нютагуудта ниитэ-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэ онсо ехэ нүлөө үзүүлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Мүнөө жэлдэ бүхы Советскэ оромнай Агууехэ Октябриин алдарта 40 жэлэй ойдо бэлэдхэжэ байна. Энэ ойдо зорюулан манай Бурят-Монголой номой хэблэл хамта дээрээ 100 гаран хэблэлэй хуудаһан болохо элдэб номуудые гаргахаяа бэлэдхэжэ байна. Тэрэ тоодо «Ород ба бурят-монгол арадуудай хэлбэришэгүй хани барисаан», «Бурят-Монголой хүдэлмэришэд ба таряашадта советскэ засаг юу үгөөб», «Бурят-Монголой большевигүүд Агууехэ Октябрьска социалистическэ революцие бэлэдхэжэ ба тэрэнние үнгэргэжэ байха үедэ», «Байгалай үмэнэ гражданска дайнда хабаадагшадай тэмдэглэлнүүд», «Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин болоһоор 40 жэл соо Бурят-Монголой республикын туйлаһан амжалтанууд» гэһэн ба бусад номууд хэблэгдэн гаргагдаха юм.

Республика доторнай национальна литература хүгжөөгдэжэ, хэблэлэй үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэһэн ушар советскэ засагай үедэ бурят-монгол арадай туйлаһан гайхамшаг ехэ туйлалтануудай нэгэниинь болоно.

Манай уншагшадай һанамжанууд

Түрүү дүршэл үргэнөөр харуулха

Саяан үндэр һарьдагай саһан малгайгаа абаагүй байбашье, Түнхэн үргэн нютагтамнай хабар ерэнхэй. Эрхэ элдин урасхаалтай Эрхүү голой хойто урда хажуугаар нэмжыһэн үрэжэлтэ ехэ полинууд дээгүүр хүсэтэ тракторнуудай хүнхинөөн удэр һүнигүй дуулдана.

Энэ жэлдэ Түнхэнэй таряашад үндэр баян ургаса абахын тулада хабарай хүдэлмэриин хаһа сагые алдангүй, тарилгые болзор соо хэжэ дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Аймагай малшад адуу малаа атар тарганаар харууһалжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр абадаг болохо зорилгоор аһан хүсөөрөө оролдожо байна.

Талха таряа, һү, тоһо, мяха, огородой эдеэ элбэг ехээр абадаг болохын түлөө тэмсэжэ байһан таряашад болон малшадай ажал хэрэгые, дүй дүршэлые газетэдэ харуулжа байха гээшэ угаа ехэ удхашанартай хэрэг мүн. Түнхэндэмнай ажалдаа шалгарһан алдарта хүнүүд олон юм. Тэдэнэй дүй дүршэлые үргэнөөр харуулжа олоной шадабари болгохо шухала байна. Гэбэшье, манай түнхэнэйхидэй ажал хэрэгые республиканска газетэнүүд дан багаар харуулна гэжэ һанахаар. Энэ хэрэгые һайжаруулхын тулада «Бурят-Монголой үнэн» газетын редакци Түнхэндэ корреспондентын постнуудые байгуулбал һайн байгаа гэжэ һанагдана.

Хэблэлэй үдэртэй дашарамдуулан редакциин хүдэлмэрилэгшэдые амаршалаад, ажалдаа амжалта туйлахыень хүсэнэб.

А. Таханов, Хэрэнэй МТС-эй партийна организациин секретарь.

Мархайн аша Тархайда

Хүндэтэ Тархай!

Хэблэлэй үдэрөөр дашарамдуулан, Танние амаршалнаб.

«Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ корреспондентээр ороһонтнай һайшаалтай байна. Тан шэнги хурдан хэлэтэй, хурса гуурһатай хүнүүд лэ газетэдэ олон хүдэлхэдөө һайн ха юм.

Манай дунда хаа яа дайралдадаг бури һанаатанние, буртаг бузар хэрэгүүдые, ажалай дутуу дундануудые элирүүлхэ, шүүмжэлхэ гээшэ айхабтар шухала. Энэ талаар Та яһала шадамар бэрхээр бэшэнэт. Зүгөөр Тамнай ажал хүдэлмэриин түрүүшүүл тухай, ажабайдалда ушардаг һайн һайхан юумэнууд тухай ольһотойгоор, уран хурсаар юундэ бэшэдэггүй гээшэбта? Танай бэшэдэг маягые хараад үзэхэдэ бэлигтэй журналист хэбэртэйт. Теэд та ходол нэгэ янзаар, хуурайшагаар бэшэнэт. Жа[нр]нууд барагдаа һэн гү: очерк, фельетон, ш[ү]лэг, магтаал, юрөөл, үльгэр, онтохон, э[пи]грамма, рассказ гэхэ мэтэ. Танние эдэ [жан]гэдын аляагаараншье бэшэжэ шадаха [гү] гэжэ һанахаар. Энээнһээ хойшо эдэ жа[нр]нуудта гуурһанайнгаа хүсые туршаад [үз]хыетнай хүсэнэб.

«Б. М. Үнэнэй» хуудаһан дээрэ хара[ха]да, Танние фотоаппарат зүүнхэйгээр зу[раа]һан байгшал. Теэд Танай буулгаһан фо[то] зурагые нэгэтэшье харанагүйбди. (Али [то]һон футляр зүүлгэжэ зуранхай гээшэ гү!) Юрэ бэлигтэй хүнүүд юу хээ зурахадаа[шье] шадамар байдаг. Мүн Таашье зурадаг [бэ]тойт. Тиимэһээ зуралтай юумые зура[ад] доронь бэшэгтэйгээр хэблэдэг һаатнай [бу]ри һонин байха бэлэй.

Б. Санжин, уншагша.

Промышленностиин түрүүшүүл тухай бэшэхэ хэрэгтэй

Мүнөөдэр советскэ Хэблэлэй үдэр..Ажалшан арадай агууехэ багша Ленинэй үүсхэлээр байгуулагдаһан коммунистическэ шанартай шэнэ хэблэл хадаа хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай засагаа гартаа абаха тэмсэлдэнь ехэ туһа нэмэри үзүүлһэн байна. Имагтал большевистскэ хэблэл хаанай засагые унагаажа, социалистическэ общество байгуулха талаар Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн заабарие ажалшан арадта ойлгуулһан байна.

Мүнөөшье советскэ хүнүүдэй коммунистическэ общество байгуулха замдань манай хэблэл ехэхэн үүргэ дүүргэнэ гээшэ. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта ажалай түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, шэнэ технологи хэрэглэхэ талаар хүдэлмэришэдтэ ехэ аша туһа хүргэнэ. Тэрэшэлэн предприятинуудай эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ байһан дутагдалые усадхалгада мүн лэ туһална.

Би «Бурят-Монголой үнэн» газетын уншагша байһан туладаа редакциин хүдэлмэридэ байһан зарим дутагдалые тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб. Энэ газетын уншагшад ехэнхидээ хүдөө нютагуудай ажалшад болоно. Тиимэһээ хүдөөгэй ажалшад республикынгаа промышленна предприятинуудай түрүү хүнүүд тухай һонин очерк, зохёолнуудые уншахые хүсэдэг байна. Гэбэшье, уншагшадай энэ хүсэлэн, минии һанахада, хүсэд һайнаар бэелүүлэгдэнэгүй. Саашадаа зургаадахи табанжэлэй түрүүшүүл тухай һонин зохёолнуудые үргэнөөр хэблэжэ байбал һайн.

Д. Дармаев, ПВЗ-гэй паровозо-механическа цехын харуулдагша.

Уншагшын һанамжа

Мүнөөдэр Хэблэлэй үдэрые тэмдэглэжэ байхадаа «Бурят-Монголой үнэн» газетын уншагша байһан туладаа зарим тэды һанамжаяа хэлэхэ һанаатайб.

«Бурят-Монголой үнэн» газетэ хадаа республика доторхи томо газетэнүүдэй нэгэниинь байһаниинь элитэ. Тиимэһээ тус газетые уншагшад жэл үнгэрхэ бүри улам олошоржо байнхай. Гансал республикымнай аймагуудай ажалшад бэшэ, харин Усть-Ордын, Агын округуудай ажалшад ехэ һонирхолтойгоор уншадаг болоо.

Минии һанахада һүүлэй үедэ, илангаяа хүдөө ажахын зарим асуудалнууд яһала һайнаар, хаһа саг соонь харуулагдана. Ажал хүдэлмэриин түргэн хаһа — хабарай тарилга, үбһэ сабшалга, тарян хуряалга гэхэ мэтэ үенүүд хүсэдөөр, зүбөөр номер бүхэндэ харуулагдадаг. Энэнь һайшаалтай.

Гэбэшье, хүдөө ажахын асуудалнууд[ые] харуулха талаар дутагдалнууд үшөөл би[и]. Жэшээнь, хүдөөгэй бэшэгшэд өөһэдөө шу[]хала шухала асуудалнуудаар удха туга[й]дэр бэшэгүүдые үсөөн бэшэдэг. Редакциин хүдэлмэрилэгшэд, корреспондентнүүд хү[]дөө бэшэгшэдтэ туһаламжа багаар үзүү[л]нэ, тэдэнэрэй литературна мэргэжэл[ые] дээшэлүүлхэ тухай оролдолго гаргагда[а]гүй шахуу.

Ажаллажа ябаһан хүдэлмэришэд, ко[л]хознигууд гансал һайн юумэн тухай[гаа] бэшэхэ бэшэ, харин дутагдалнууд тух[ай]гаа бэшэдэг байбалынь зохистой һэн. Га[д]на, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд газетэ[дэ] үсөөнөөр бэшэнэ. Шухала асуудалнууд[аар] заабари, дүршэл тухай саашадаа бэшэ[жэ] болоо һаань туһатай байгаа.

В. Гумпылов,

Иволгын аймаг.

Очерк, рассказуудые олоор хэблэхэ

«Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ һаянай рассказууд олоор хэблэгдэдэг болоно байнхай. Энэнь һайшаалтай. Зүгөөр, колхознигуудай алдарта ажалые харуулһан очеркнууд үсөөн хэблэгдэнэ гэжэ би һананаб.

Колхоз, совхозуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые шүүмжэлхынгээ хажуугаар, «Б. М. Үнэнэй» хүдэлмэрилэгшэд хүдөө тосхонуудаар ходо ябажа, тэндэхи түрүү хүнүүдэй ажал тухай, тэдэнэй алдарта хэрэгүүд тухай бури олоор, ойлгосотой тодоор, уран гоёор бэшэдэг болохыень газетын редакцида советскэ хэблэлэй үдэртэй дашарамдуулан хүсэнэб.

В. Базаров, Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.

Агын хэблэл

Мүнөөдэр бүхы советскэ арад зонтоёо «Хэблэлэй үдэрые» тэмдэглэжэ байхадаа би өөрынгөө ажаһууһан Агын Бурят-Монголой национальна округой хэблэл тухай хөөрэжэ үгэхэмни. Аяар 20-ёод гаран жэлэй урда тээ Агада түрүүшын газетэ эмхидхэгдээ һэн. Мүнөө эндэмнай «Агинская правда», «Ленинэй туг» гэһэн газетэнүүд, «Кировец» гэжэ олон хэһэгтэй газетэ гарана. Гадна, 1949 ондо редакциин дэргэдэхи литературна нэгэдэлэй «Илалтын дуунууд» гэжэ ном хэблэгдээ һэн. Мүнөө жэл Октябриин Агууехэ социалистическэ революциин болоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан хоёрдохи ном согсологдожо байнхай.

Эдэ бүгэдэ советскэ хэблэлэй үргэн һалбаржа байһые, арад зондоо хүндэтэй болоһые элитээр гэршэлнэ.

Мүнөө Агын округой үргэн арад зоной айл бүхэн түрэлхи хэлэн дээрээ хэблэгдэһэн зохёолнуудаар һонирхоно. Тэдэнэр Улан-Удэдэ гарадаг номуудые олоор захижа асаруулна. «Байгалай толон» журналые, «Бурят-Монголой үнэн» газетые захижа уншадаг болонхой.

Гэбэшье, «Бурят-Монголой үнэн» газетэ, «Байгалай толон» журнал манай округой ажабайдал үшөөл багаар харуулнад. Эндэхи түрүү колхознигууд болон механизаторнууд Бурят-Монголой хэблэлдэ өөһэдынгөө ажал тухай бэшэдэггүй шахуу. Теэд тэдэнэрэй ажалай дүй дүршэлынь яһала халан абамаар байдаг ха юм. Ага нютагнай эрхим хонишодоороо, һаалишадаараа адуушадаараа үнинһөө хойшо суурхадаг болонхой бшуу. Бурят-Монголой республика Читын область хоёрой хоорондоо мүрысэжэ байдаг түла өөһэд өөһэдынгөө дүй дүршэлые андалдажа байбал, ажал хүдэлмэридөө бури һайн амжалта туйлаха арга олдохо болоно.

Цыденжап Жимбиев,
уранзохёолшо. Агын округой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретариин орлогшо.

Шэнэ совхозой газетэ

Шэнэ эмхидхэгдэһэн Хориин хонинной совхозой партийна комитедэй, дирекциин о р г а н — «Совхозная жизнь» гэжэ олон хэһэгээр гарадаг газетын түрүүшын номер һаяхан хэблэгдэбэ.

Энэ газетын түрүүшын номерто КПСС-эй Хориин айкомой, аймгүйсэдкомой амаршалга, «Совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго» гэжэ гаршагтай совхозой директор нүхэр Доржиевай бэшэг, түрүү һаалишан Цыпилма Самбуевагай фотозураг, мүн 5-дахи фермын тракторно-таряан ажалай бригадынхидай Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялганууд толилогдобо.

Совхозой директор нүхэр Доржиев өөрынгөө бэшэг соо совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаһан зорилгонуудые тэмдэглээд, 1960 ондо 9—10 мянган центнер мяха, 1,8—2 мянган центнер нарибтар нооһо, 25—30 мянган центнер һү абадаг болохо, гүрэндөө 10—12 миллион түхэригэй мүнгэн олзо оруулха арга боломжонууд манай совхоздо бии гэжэ тодорхойлно.

Хоёрдохи хуудаһанда совхозой главна зоотехник н ү х э р К. Кузьмин, 4-дэхи фермые эрхилэгшэ Г. Будажапов, 5-дахи фермын партийна эхин организациин секретарь Г. Цыренов болон бусад хонин ажалые олзо ехэтэй һалбари болгохо тухай, совхозой түрүүшүүлэй дүй дүршэл, амжалтанууд тухай статьянуудые хэблэн гаргаба.

Газетын түрүүшын номер 1000 хэһэгээр гаранхай. Саашадаа энэ газетэ һара бүхэндэ 2 дахин гаргагдажа байха юм.

Д. Дашиев.

Советскэ хэблэлэй шухала зорилгонууд

Манай орон дотор Хэблэлэй үдэрые хаа хаанагүй үргэнөөр тэмдэглэдэг. Энэ хадаа советскэ хүнүүдэй занщалта һайндэр болонхой. Энэншье ойлгосотой. Яахадааб гэхэдэ, советскэ хэблэл олон түмэн арад зонтой нягта холбоотой, арад зониие гэгээрүүлхэ, хүмүүжүүлхэ, Коммунистическэ партиингаа политикые хүн зондо гүнзэгыгөөр тайлбарилжа үгэхэ гэһэн нангин зорилготой юм.

Советскэ хэблэлэй дайшалхы заншалда «Искра» гэжэ ленинскэ газетэ эхи һуури табяад, тэрээние «Правда» газетэ үргэлжэлүүлһэн, хүгжөөһэн байна. Энэ дайшалхы заншалые мүнөө бүхы советскэ хэблэл нарин нангинаар сахидаг. Хэблэлэй туйлай ехэ үүргэ дүүргэдэг байһан тухайнь арадуудай агууехэ вождь Владимир Ильич Ленин нэгэнтэ бэшэ заадаг байгаа. Тиимэһээ Коммунистическэ парти манай орон дотор хэблэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, хүгжөөхэ тухай анхарал оролдолго ходо гаргадаг. Коммунистическэ партиин энэ анхарал оролдолгын ашаар манайда хэблэл туйлай ехээр хүгжэнхэй.

Олониитэ арад зонтой нягта холбоотой байха, арадтаа алба хэхэ, арадай хэрэгэй түлөө хурсаар тэмсэхэ шухала гэһэн В. И. Ленинэй заабарие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэн, советскэ хэблэл коммунизм байгуулгада туйлай ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энэншье ойлгосотой. Яахадааб гэхэдэ, советскэ хэблэл хадаа коммунистическэ байгуулалтын агууехэ хэрэгэй түлөө коллективнэ агитатор байхаһаа гадна, марксизм-ленинизмын агууехэ үзэл сурталые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэһэн коллективнэ пропагандист байхаһаа гадна, манай партиин ленинскэ хараа шугамые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ олониитэ зониие зоригжуулан элсүүлдэг, коллективнэ эмхидхэлшэ мүн гээшэ бшуу.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа улам һайжаруулха тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгэдэ советскэ хэблэл айхабтар ехэ үүргэ дүүргэжэ, олон түмэн арад зонтой нягта холбоотой байһанаа баримталан харуулба. Энэ үедэ республиканска, городской болон районно газетэнүүдэй редакцинуудта бэшэгүүд үдэрһөө үдэртэ улам бури олоор ерэдэг болонхой. 1957 оной апрелиин 25 хүрэтэр дурсагдагша газетэнүүдэй редакцинуудта нүхэр Хрущевой элидхэлэй тезисүүд тухай 400 шахуу бэшэгүүд болон дурадхалнууд ороһон байна. Эдэ бэшэгүүдынь бултадаа шахуу хэблэлдэ толилогдонхой. «Красная Селенга» (Сэлэнгэ), «Знамя Ленина» (Кяхта) болон бусад зарим аймагуудай газетэнүүд ажалшадай бэшэһэн бэшэгүүдые олоор толилһон, промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа улам һайжаруулха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ ажалшадые олоор хабаадуулхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэһэн байна.

Мүнөө советскэ хэблэлэй урда илангаяа ехэ харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Эхэ оромнай Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин алдарта 40 жэлэйнь ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ бэлдэжэ байна. Энээнтэй дашарамдан зургаадахи табанжэлэй хоёрдохи жэлэйнь түсэбые амжалтатайгаар, болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөн хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан түүхэтэ зорилгонуудые арад зондо гүнзэгыгөөр тайлбарилжа үгэхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлэн тунхаглаха, Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бүхэжүүлхын тулада хүнүүдые шэн габьяата ажалда зоригжуулха гээшэ советскэ хэблэлэй зайлашагүй зорилгонь мүн.

Нютагай дүй дүршэлые һайнаар шэнжэлэн үзэхэ, бодото ажабайдалые гүнзэгыгөөр мэдэхэ, һайн зүйлые дэлгэрэнгыгээр харуулха, дутуу дунда зүйлнүүдые хурсаар элирүүлхэ, эдэ дутуунуудые усадхалгада туһалха шухала, тиигээд бодото байдалые һайнаар, гүнзэгыгөөр мэдээд байбал, манай хэблэлшье һайжарха юм гэжэ В. И. Ленин нэгэ бэшэг соогоо зааһан байна. Энэ хадаа гүн удхатай заабари гээшэ. Манай газетэнүүд шэнэ зүйлые саг соонь ажаглан абаад, тэрээн тухай һонирхолтой, ойлгосотойгоор хөөрэжэ үгэхэ, түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, социалистическэ мүрысөө улам үргэн далайсатайгаар бадаруулха зэргэтэй. Энэ талаар манай аймагай газетэнүүдые абажа харахада, олониинь урдаа табигдаһан зорилгонуудаа һайнаар дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, Кяхтын, Курумканай, Сэлэнгын, Кударын, Мухаршэбэрэй аймагуудай газетэнүүд хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгжүүлхэ тухай асуудалда ехэ анхаралаа хандуулна, энэ асуудал тухай шадамараар бэшэнэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые зүбөөр харуулна, дутуу дундануудые хурсаар шүүмжэлнэ. Зүгөөр олохон газетэнүүдэй ехэхэн дутуунуудтай байһыень тэмдэглэнгүй байжа болохогүй байна.

Коммунистическэ парти хүнүүдэй үүсхэлые бадаруулха зуураа, тэдэнэй харюусалгыень дээшэлүүлхэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, абаһан уялгаяа дүүргэхэ ябадалыень туйлаха гэжэ ехэ оролдолго гаргадаг. Энээндэ газетэнүүдшье ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Теэд зарим газетэнүүд колхозууд, МТС-үүд болон предприятинуудай абаһан уялгануудые толилоод, эдэ уялгануудаа тэдэнэй хэр зэргээр дүүргэжэ байһан тухайнь огто бэшэнэгүй. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай газетэ иимэ эндүү хэһэн байна. Зүгөөр гансахан Түнхэнэй аймагай газетэ иимэ дутуутай бэшэ. Олохон газетэнүүд колхозуудай абаһан уялгануудые хэблээд лэ бүхы хүдэлмэреэ хизаарлажархидаг. Энэ ехэ буруу гээшэ. КПСС-эй XX съезд дээрэ хэһэн Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл соогоо нүхэр Хрущев иигэжэ хэлэһэн байна: «Областьнуудай, районуудай, колхозуудай, совхозуудай абаһан социалистическэ уялгануудаа хэр зэргээр дүүргэжэ байһыень шалгажа үзөө һаа, үгэ хэрэг хоёрынь ехээр алгасалдаһан байха... Манай хэблэл болон радио хадаа үндэр уялгануудые абаһан хүнүүдые магтаһан бэеэрээ, харин абаһан уялгануудаа дүүргэхэ гүйсэд арга боломжонуудтай байһан аад, дүүргээгүй һаань, дуугай байшана». Хооһоор шашаад, хэрэг бүтээдэггүй хүнүүдые хэблэл одоол хурсаар шүүмжэлхэ, абаһан уялгынгаа түлөө хүнүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ уялгатай.

Партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые саг үргэлжэ тайлбарилжа байха гээшэ советскэ хэблэлэй шухалын шухала зорилго болоно. Съезд хадаа идеологическа хүдэлмэриин дутуунуудые гүнзэгыгөөр элирүүлһэн байгаа. Теэд эдэ дутуунуудай бүрин усадхагдаадүй байһаниинь мэдээжэ. Идеологическа хүдэлмэриие эрид һайжаруулха хэрэгтэ газетэнүүд тон ехэ юумэ хэжэ шадаха байна. Тиигэбэшье, зарим газетэнүүд энэ талаар өөһэдынгөө арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэнэгүй, идеологическа хүдэлмэриин асуудалнуудта анхаралаа багаар хандуулна, политическэ пропаганда тухай халирхайгаар бэшэнэ. Газетэнүүд хадаа политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дутуунуудые хурсаар элирүүлхэ, һайн лекторнүүд болон агитаторнууд тухай ходо бэшэжэ байха, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие дэлгэрэнгыгээр харуулха, хүнүүдэй культурна эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангаха ябадалда анхаралаа табижа байха ёһотой.

Районно хүтэлбэриие һайжаруулха тушаа Коммунистическэ партиин шухала хэмжээнүүдые абаһаниинь элитэ. Тиимэһээ районно газетэнүүдыешье үндэһөөрнь һайжаруулха, олониитэ зониие политическээр хүмүүжүүлгэдэ тэдэнэй үүргые эрид дээшэлүүлхэ шухала.

«Районно газетэнүүдые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» партиин Центральна Комитедэй тогтоол соо районно газетэнүүдэй урда байһан зорилгонууд дэлгэрэнгыгээр тодорхойлогдонхой. Хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасые дээшэлүүлхын түлөө, адуу[һа] малай тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмэ үгэлгыень ехэдхэхын тү[]лөө, колхозуудай ниитын ажахые саашадаа бүхэжүүлхэ болон ал[и] болохоор хүгжөөхын түлөө, МТС болон колхозуудай техникые хүсэ[]дөөр хэрэглэхын түлөө хүдөө ажахынхидай социалистическэ мүры[]сөөе үргэнөөр харуулха; ажалда, ниитын ажахыда ушар мэдэхэ, коммунистическэ ёһоор хандахаар ажалшадые хүмүүжүүлхэ, хүдөө ажахын артелиин Уставые—колхозно ажабайдалай гол хуули ёһые нар[]инаар сахихын түлөө тэмсэхэ, хү[]дөө ажахые ударидалгын научна аргануудые, түрүү агротехникын туйлалтануудые дэлгэрүүлхэ, түрүү колхозууд болон МТС-үүдэй дүй дүршэлые, тарялангай болон мал ажалай мастернуудай, трактористнуудай, комбайнернуудай, механигуудай хүдэлмэриин арга методуудые согсолхо, дэлгэрүүлхэ, нютагай промышленностиин, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, һургуулинуудай, хүдөөгэй Соведүүдэй, партийна болон комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие үргэнөөр харуулха; колхозууд, МТС болон совхозуудай хүдэлмэриин дутуунуудые хурсаар шүүмжэлхэ шухала гэжэ тэрэ тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Хэблэлэй үдэрые тэмдэглэхэ зуураа, партиин Центральна Комитедэй хараалһан эдэ зорилгонуудые ямараар бэелүүлжэ байһан тухайгаа газетын хүдэлмэрилэгшэд хөөрэлдэхэ, өөһэдынгөө хүдэлмэриин дутуу дундануудые элирүүлхэ, эдэ дутуунуудые усадхажа, газетэеэ эрид һайжаруулхын тулада бодото хэмжээнүүдые хараалха зэргэтэй.

Ц. ЦИБУДЕЕВ.

...иновтанай бүлэнэрэй 1878 онһоо ...н 1887 он хүрэтэр байһан гэр ...овскда бии юм. Энэ гэр музей ...олдонхой. Хэдэн мянган хүнүүд, ...аа һүүлэй үедэ олон хүн энэ му... ...ожэ хараа.
...РАГ ДЭЭРЭ: В. И. Ленинэй музей... ...урда экскурсантнууд байна.
ТАСС-эй фотохронико.

...утат нүхэр Филиппов ...агшадтаяа уулзаба

...ан Закаменай аймагай «Бай... колхозой клубта һунгуулиин ...округой һунгагшад сугларжа, ...-эй Верховно Соведэй депутат ...Филипповтэй уулзаа. Василий ...онович депутат уялгаяа дүүр...жэ байһан хүдэлмэри тухай... ...лэбэ. Тэрэнһээ гадна, улас...дын байдал тухай, манай ...й, мүн социалистическэ лаге... бусад оронуудай экономикын ...тэ тухай, тэдэнэй хоорондо...та бэхи хани барисаан тухай, ...-эй Верховно Соведэй ямар ...мэри ябуулжа байһан тухай ...хойгоор хөөрэжэ үгөө.

...эр Филипповэй үгэ хэлэһэнэй ...эр олон һунгагшад һанамжа...а хэлэһэн байна.

«Колхозоймнай ажахын гол ...ринь мал ажал юм, тиибэшье ...ан ветеринарна фельдшертэй, зоотехнигтэйбди. Тэдэнэр нии...ал һүрэгые хаһа саг соонь үзэ...аргалжа үрдинэгүй. Колхозни...амнай медицинскэ туһаламжа дутамагаар үзүүлэгдэнэ», — колхозой түрүүлэгшэ Б. Бату...дэглэбэ.

Манай колхоз арбаад мянган ...й. Малай ашаг шэмые дээшэ...ын тулада тэжээлээр элбэг бо... хэрэгтэй. Тиин гэһэй колхо...ай хэдэн зуугаад гектар га...амаг болошонхой, буртаг бур...да, бута шулуунда дарагдан...айдаг. Энэ газарые сэбэрлэжэ, ...лан болгохо, зелёнко, наран тариха гэхэдэ, Закаменай туһалнагүй. Мүн колхозой ...э малай, хонидой үүлтэрые ...руулха хүдэлмэри һулаар ...агдана,—гэжэ түрүү малшан ...жамса Пренглаев хэлэнэ.

...о ерэжэ, нимэ уулзалга хэдэг ...т гэжэ һунгагшадынь нүхэр ...повые гуйгаа.

...эр Филиппов һунгагшадай асуудалнуудта дэлгэрэнгы ха...үэһэн байна.

Б. Ванчиков.

Мүнөө сабшалан дээрэ

Апрель һарын дулаан үдэрнүүдэй болоходо, хадын хабшалай саһа, мүльһэн хайлажа, урдажа захалба. Тиин энэ уһые һубаг, канавануудаар тараажа, сабшалан, бэлшээрие уһалха гээшэ мүнөө үеын шухалын шухала хүдэлмэри болоно. Энээниие һайса мэдэрһэн Курумканай аймагай луговодууд һайрамай уһаар сабшалангаа уһалха хүдэлмэрээ үдэр бүри үргэдхэжэ байна.

Сабшалан һайжаруулха ба уһалха хүдэлмэриие илангаяа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд һайнаар ябуулна. Аймаг соогоо суутай болоһон луговодууд: Социалистическэ Ажалай Герой Д. Цырендоржиев, болон Х. Ширеторов, Г. Митапов, Ц. Баторов, Р. Аюшеев гэгшэд үбэлдөө хадын горходые хаажа, тариаанай болон сабшалангай газарнуудые хабар эртэ уһалха зорилгоор 2 миллион шахуу кубометр тошон халяаһан байна. Дырээнэй суута луговодуудай үбэлдөө хэһэн энэ һайшаалтай хүдэлмэринь тус колхоздо мүнөө хабар 1600 гаран гектар сабшалангай газар уһалха арга боломжо олгуулаа. Үбэлэй сагта тошон халяажа, тэрэнэйнгээ уһаар хабар эртэ газараа уһалха гээшэ Курумканай аймагта ехэ удхашанартай. Илангаяа энэ хүдэлмэриие аймагай центрһээ зуугаад километрын зайда оршодог Этхитэ, Алла, Аяан, Ягдаг гэхэ мэтэ үргэн уужам талада һууриржаһан Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хэбэл ехэ шухала байна. Юундэб гэхэдэ, эндэ байгаалиин эрхэ байдал шэрүүн, тиимэһээ хадын горходой мүльһэн хожом гэдэжэ хайладаг юм. Тиин эндэ хабар эртэ тариаанай ба сабшалангай газарнуудые уһалха аргагүй байдаг. Энээн дээрэһээ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид жэл бүри тошоной уһаар сабшалангаа уһалжа, ургасаяа дээшэлүүлдэг дүй дүршэлтэй болоһон байна. Жэшээнь, ганданги байһан үнгэрэгшэ зун ленинэйхид 1500 гектар уһалагдадаг газарай гектар бүриһөө 14—15 центнер үбһэ хуряагаа. Тиихэдэ, нэгэ зарим участогуудай гектар бүриһөө 30—35 центнер үбһэн абтаһан юм.

Мүнөө жэл ленинэйхид ногоонойнгоо ургасые эрид дээшэлүүлжэ, уһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһөө 20—25 центнер хүрэтэр үбһэ абаха гэжэ шиидэнхэй. Колхозой бүхы уһалагдадаг сабшалан хубаарилагдажа, фермэнүүд бүхэндэ даалгагдаа. Тиин участок бүхэндэ 2—3 хүнһөө бүридэһэн звено дүй дүршэлтэй луговодой хүтэлбэреэр саг үргэлжэ хүдэлмэрилхэ байна.

Мүнөө эндэхи луговодууд хүрзэ заастабаа барижа, урдажа ерэһэн уһые угтан жагсаба. Тэдэнэр нэгэшье кубометр уһа хажуу тээшэнь алдахагүй гэһэн зорилго урдаа табинхай. Колхозой түрүүшүүлэй нэгэн нүхэр Хуригановай даажа байһан ОТФ-гэй луговодууд Д. Цырендоржиев Х. Ширеторов хоёр Догдоо, Анагата гэжэ газарнуудта 200 гаран гектар сабшалан уһалжа, хабарай хатаһан хүрьһэнэй түрүүшын ундыень харяаба. Тэдэнэр үшөө 500 гектар сабшалан уһалха түсэбтэй.

Нүхэр Цыдыповагай даажа байһан һүнэй-товарна фермын сабшалан дээрэ аймагай суута луговод, Дырээнэй сомоной Соведэй депутат Цыдып Баторов үнинһөө хойшо шударгыгаар ажаллажа байнхай. Мүнөө нүхэр Баторов Баяндайн нугын баян ургасатай 150 гектар сабшалан уһалаа.

Тэрэшэлэн нүхэр Г. Раднаевай даажа байһан хониной-товарна фермын луговодууд Радна Аюшеев, Галсан Митапов гэгшэд Шибирсо, Ендхэг, Үмхэй гэжэ сабшалангай участогууд дээрэ эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллана.

— Газараа һайнаар уһалжа, ургасаяа дээшэлүүлхэ гээшэ бидэ, луговодуудай шухала хэрэг болоно. Уһан бии гээд лэ, тэрэниие хайша хэрэгээр урадхааха бэшэ ха юм. Юрэдөө энэ үедэ уһанай кубометр бүхэнэй түлөө тэмсэхэ ёһотой байнабди,—гэжэ эндэхи луговодууд нэгэн һаналаар мэдүүлнэ.

Мүн Калининай нэрэмжэтэ колхозой луговодууд ленинэйхидэй жэшээгээр һүүлшын жэлнүүдтэ тошон халяажа, сабшалан, бэлшээрээ уһалдаг болоо. Хара Модон гэжэ газарта колхозой түрүү луговод, коммунист Гомбо Цыбиков хоёрдохи жэлээ хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Цыбиков мүнөө үбэл Тоохиной гэжэ горхые хаажа, 500 мянга шахуу кубометр тошон халяагаа. Мүнөө тэндэ 400 шахуу гектар сабшалан уһалагдаба.

Курумканай аймагай луговодууд сабшалангаа эрхим шанартайгаар уһалжа, үбһэ ногооной үндэр ургаса абажа, Октябрьска социалистическэ революциин 40-дэхи ойн һайндэрые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ шиидээд, мүнөө сабшалан дээрээ эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа байнхай.

О. Раднаев, манай корр.

Газар уһалха звено

Нарин гэжэ голой уһан намартаа, үбэлдөө тошонтожо, хоёр гурба метр зузаанаар хүрэшэһэн юм. Тэрэ мүльһэниинь мүнөө хайлажа, сабшалан, тариаланай газар дээгүүр сагаалхяа.

Зэдын аймагай Гэгээтэйн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз газар уһалагшадай звено бии болгоо. Нүхэр Гаврил Николаевич Ощенковой даадаг звеногойхид голойнгоо уһа тала руу дэмы табяагүй. Газарай гэдэжэ, уһанай урдажа эхилһэнһээ хойшо звеногойхид 150-яад гектар тариаанай газар уһалба. Тэдэнэр үшөө олохон гектар газар уһалха байна.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ һайн тарияа ургуулһан байгаа. Мүнөө жэлдэ ороохото культурануудай тарилгын гектар бүриһөө дундa зэргээр 15 центнер ургаса абаха зорилготой.

Гадна, колхозой луговод Нима Юндаков сабшалангай 100 гаран гектар талмай уһалаад байна. Үшөө 100 га сабшалан уһалха түсэбтэйгөөр тэрэ хүдэлмэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: звеногойхид тариаланай газар уһалжа байна.

Текстнь **Н. Цыбеновэй,**
Фотонь **И. Филипповэй.**

Барилгын механизированнэ бригада

...тын малай тоо толгойе олон ...о, ашаг шэмыень дээшэлүүл...удалые шиидхэхын тулада ...а типовой дулаан байра бари...алшадые һайн гэр байраар ...а шухала.

...эниие хараадаа абан, Суулгын ...эй харьяата колхозууд хүдөө ...е хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ...эй тогтоолнуудай гараһанһаа ...малай типовой байрануудые, ...алшадай гэрнүүдые олоор ...а захалһан байна. Тиин һүү...элнүүдтэ тус бүридөө 100 үнеэ...айха 4 типовой байра, 90 туга...айха хоёр байра, гахайн 4 бай...ахяагай байра баригдаа.

...энэй ашаар малай харууһал...ной эдеэлүүлгэ жэл бүри һай...а, ашаг шэмэнь дээшэлнэ. ...тушаа хэдэн жэшээнүүдые ...лжа болоно. Ворошиловай нэ...этэ колхоз малаар олон, томо ...ь юм. Ажахын үнгэрэгшэ жэл...орошиловайхид мал ажалһаа ...аг продуктнуудай өөрынь үнэ ...е горьтойхоноор химдаруулжа ...һан байна. Хэрбээ 1955 ондо ...олхоз центнер нооһо абалгада ...жалта үдэр гаргаһан һаа, үн...шэ жэлдэ—287 ажалта үдэр ...а. Центнер мяха, һү абалгын ...урда жэлэйхиһээ хахадынь ...у бага болгоо. Үндэгэнэй ...ь үнэ сэнгые 90 процентээр ...аруулаа.

...лхозуудта малай тоо толгойе ...руулха зуураа, саашадаа ма... байра улам олоор бариха хэ...й болоно. Тиимэһээ манай кол...д энэ жэлдэ барилгын ехэ хү...эри хэхээр түсэблэнхэй. Тус ...өө 100 үнеэнэй байха типовой ...ра, 90 толгой тугалай байха ...ра, 500 толгой хониной байха ...ра, гахайн 2 байра, 2 автога... ...5 овощехранилищи, хушгада...ток, 5 зерносклад баригдаха. ...ына, МТС-эй харьяата колхо... культурно-ажаһуудалай барилга ехээр хэхэ юм. Жэшээнь, энэ жэлдэ колхозуудта 2 шэнэ клуб, 5 культбаза, 5 полевой стан, фермэшадар 10 шэнэ гэр, хүүгэдэй 2 ясли баригдахаар хараалагдана.

Барилгын иимэ ехэ хүдэлмэриие манай колхозууд МТС-эй туһаламжагүйгөөр хэжэ шадахагүй байһаниинь мэдээжэ. Колхозуудтамнай хүдэлмэриин хүсэн үшөө дутамаг, ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд оньһожоруулагдаагүй байна бшуу.

Иимэ болоод байхадань манай инструкторска группын урда барилгын хүдэлмэриие ямар аргаар түргэдхэхэб, үнэ сэнгыень химдаруулхаб гэһэн асуудал гараһан байгаа. Тиигээд энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхын тулада барилгын механизированнэ бригада байгуулбал ямар гээшэб гэжэ коммунистнуудта хандаһан байгаа.

Энэ үүсхэлые МТС-эй дирекци, партийна организаци һайшаан дэмжээд, иимэ бригада байгуулжа захалаа. Барилгын бригадада партийно-комсомолой группа бии болгогдоо. Тус группада 2 коммунист, 2 комсомолшууд оролсоно.

Барилгын механизированнэ бригада хамта 38 механизаторһаа бүридэнхэй. Бригадынхидта прицептэй хоёр трактор, модо шэрэхэ хоёр автомашина, модо хюрөөдэхэ рама, модо заһаха һайн станок болон бусад жэжэ зэр зэмсэгүүд үгтөө. Мүнөө барилга хэдэг механизаторнуудай ажалые дууһан оньһожоруулха зорилгоор хэмжээн абтажа байнхай.

Эдэ олон механизаторнуудые хаанаһаа абааб гэхэдэ, хоёрдохи халаанда хүдэлдэг трактористнуудые болюулаад, тэдэнэй орондо комбайнернуудые трактористнуудаар табиһан байна. Мүн барилгын хүдэлмэридэ дүрэтэй МТС-эй бусадшье хүдэлмэришэд энэ бригадада табигдаа. Бригадые МТС-эй техник-барилгашан нүхэр А. В. Захарюк хүтэлбэрилнэ.

МТС-эй дирекци саг үргэлжын барилгын механизированнэ бригадын жэлэй туршада хэхэ түсэб үгэнхэй. Түсэб доторнь ямар барилга, хэдыдэ баригдажа дүүргэгдэхэб гэжэ хараалагдана:

Ямар барилга хэгдэхэб	Хэды байра баригдахаб	Багтаамжань	Хүдэлмэриин болзор	
			Эхининь	Дүүргэлтэнь
Үнеэдэй байра	1	100 (толгой)	15/III	5/X
Тугалай байра	1	90 (толгой)	1/V	15/IX
Силоснэ галлерей	1	500 (тонно)	25/V	15/VIII
Хонидой байра	1	200 (толгой)	1/III	1/X
Полевой стан	1	40 (хүн)	1/IV	15/VIII

МТС-эй дирекциин болон партийна организациин үнэтэ үүсхэлые КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой бюро һайшаан дэмжээд, аймагай бусад МТС-үүдтэ иимэ бригадануудые байгуулжа, барилгын хүдэлмэриие түргэдхэхэ гэжэ дурадхаа.

Байгуулагдаһан энэ бригадын ажал поточно аргаар эмхидхэгдэхэ юм. Тиимэһээ МТС-эй дирекци барилгын бригадые хэдэн звено болгожо һалгаагаа. Звено бүхэн тусгаар ажал хэхэ юм. Жэшээнь, модо отологшодой звено 11 хүнһөө бүридүүлэгдээ. Тракторaар модо шэрэхэ звенодо 4 хүн оролсоно. Модо хюрөөдэхэ звено 4 хүнһөө эмхидхэгдэбэ. Модошо дархашуулай звенодо 10 хүн ажаллана. Модошо нарин дархашуулай звено 3 хүнтэй. Шулуугаар һуури табиха звенодо 6 хүн ажаллаха юм. Иимэ звенонуудые байгуулхадаа МТС-эй дирекци хүн бүхэнэй мэргэжэл шадабариие хараадаа абалсаа. Жэшээнь, модошо дархашуулай звенодо урдань энэ хүдэлмэридэ дүршэһэн хүнүүд — П. Золотарев, Ф. Болесов, Т. Филатов, И. Рютин, Ф. Мальцев, Д. Денисов, Г. Овчинников, И. Матвеев, М. Горюнов болон бусад оролсоно. Модо хюрөөдэгшэдэй звенодо хэрэг ажалаа һайн мэдэдэг нүхэд П. Лобордин, Ж. Норбосамбуев, Е. Богомозов, В. Апонин гэгшэд оролсоһон байна.

Барилгын энэ бригадада эрьелтын мүнгэ зөөри байхагүй, харин МТС колхоз хоёрой баталһан договорой ёһоор, ажахын тоосооной аргаар хүдэлмэрээ эмхидхэхэ юм.

Мүнөө энэ бригада 100 үнеэнэй, 90 тугалай байха типовой байрануудые Зандин нютагта (Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз), мүн 500 толгой хонидой байра Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо барижа байнхай. Барилгада хэрэгтэй материал яһала бэлэдхэгдэнхэй. Барилга дээрэ мүнөө нүхэд П. Золотарев, И. Рютин, Т. Филатов, Ф. Мальцев, Д. Денисов, Г. Овчинников гэгшэд бэрхээр ажаллажа байна.

Барилгашад Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ уялга абаад, алдарта һайндэрые ажалай амжалтаар угтахын түлөө аһан хүсөөрөө оролдонод.

Суулгын МТС-эй механизаторнуудай гаргаһан энэ үүсхэлые манай республикын бусадшье МТС-үүдэй механизаторнууд халуунаар дэмжэхэ байһаниинь лабтай.

Б. Цыренов, КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой Суулгын МТС-эй зонодохи секретарь.

Мархайн аша Тархай

Автоинспекторһээ яахадаа тэрьелнэбибди?

Хүндэтэ Тархай!

Мотоцикл мориндо орходоо һураггүй түргэн гэжэ хүн бүхэн мэдэнэ, теэд манай Торидо тиимэ бэшэ болоод байна: «морин мотоциклһаа долоо дахин дээрэ» гэдэг хүнүүд бии юм. Шадахадаа бэшэ, харин ядахадаал тиигэдэг болоо гэжэ энэ бэшэгым уншахадаа этигэхэт даа.

...Хурдан машинаяа унанхай, хуудам талын харгые эбхүүлжэ, хоёр шэхэнэйнгээ шууяса гүйлгэжэ ябахада баһашье урматай даа! «Һүрхэйхэншье шолмо гээшэ ха даа!» гэжэ бодоод, гүйдэлынь бүрил түргэдхүүлхэеэ гаазаа нэмэхэ дуран хүрэжэл ябаха. Эгээл иигэжэ хүхюутэй шууюулжа ябатартнай: хажуудаа онгосотой мотоциклай урдаһаатнай шомбогод гэн гаража ерэхэдэнь танил автоинспектор нүхэр Курбатовай нюур харамсаараа, ара нюрга уруутнай хүйтэ даажа, хамар дээрэтнай хүйтэн хүлһэн бушхажа байха...

Стой! Байз!.. Автоинспектор һэн хойноо машина жолоодохо «эрхэеэ» гарга гэхэнь мэдээжэ. Тиихэдэнь амаа ангайгаад лэ, һула-мэльгэн байжа үгэхэлши даа. Теэд тусгаар курса дүүргээгүй бидэндэ юун үнэмшэлгэ байба гээшэб!

— Тиигээ һаа, энээхэн техникые һандайлжа ябаха эрхэгүйт!—гэжэ бүрин эрхэтэ Курбатов сагаан талын дунда «хурдан хараһаашни» буулгажархиха. Мүнгэтэй ябаа һаа, 100 түхэриг яла түлэхэш, үгы һаа. машинаяа буляалгажа, ябагандаа орохош.

Зай, иигээд үргэн талын дунда үншэржэ гансаараа болоод, зориһон газартаа хүрэхэ гэжэ утын харгые хоёр улаараа хэмжэхэш, хэмжэхэш, теэд газаршье хорожо үгэхэгүй. Өөдтэй холо ябаагүй аад, «бензиншни» дууһахаяа һанаха. Тээ гэшхэлэд гээд лэ, моритой хүн хүсэнэгүй хаяа гэжэ хойшоо харалтай болохо.

Гансаараа болоод ганхаргажа ябахадаш, элдэб бодол толгойдош ороод һалахагүй: хүн боложо хүлөө шоройдоһоор яһалал ябагаар ябагдаа юм бэзэ, теэд машинын түргэнэй амта таниһан хүндэ — хоёр гуталайнгаа улаар газар долёолгожо ябахада даншье шэнээ таһархаар даа! «Энэ оньһон машинын үе сагта «арбан нэгэдэхи» номёроор һольбуулжа ябаха гээшэ юун гээшэб!» гэжэ сухалшни хүрэхэ.

Аза болоо һаа нэгэ тэргэтэй хүн хүсэжэ, шамайе һуулгаха. Тиихэдэнь одоошье хүлөө амаруулжа: «моринһоо найдамтай «техникэ» үгы гээшэ ха даа» гэжэ һанаанда оруулан, шарбадаг хашан харагшандашье баярлан ябахаш.

Ториин аймаг соо би гансаараа иигэжэ зобожо ябадаг бэшэб. Олон арбаад колхознигууд, механизаторнууд, албахаагшад мотоцикл худалдажа абаһан аад, тэрэнээ жолоодохо «эрхэ» олоодүй.

Гүрэнэй автоинспектортэ бидэнэр зүб лэ «һунаалгадаг» зон гээшэбди. Үгы теэд бидэнэр эндэмнай курса һургуулиин үгы һэн хойнонь хаанаһаа үнэмшэлгэ олохобибди? Дууһандаа ажалаа хаяад, Улан-Удэ ошохо аалди?

Бидэнэр — мотоциклтан сугларжа, байдалаа зүбшэн хэлсээд, аймагууд хоорондын ДОСААФ-ые даагша нүхэр Трутневые курса нээжэ, бидэниие һургыт гэжэ гуйһаар үнинэйбди. Тиибэшье, Трутневой хооһон найдуулгаһаа ямаршье үрэ гаранагүй. Үшөө нёдондо жэлэй март соо мотоциклистнүүдэй курса Торидо нээхэ болзор гаргаһан юм, тэрэнь мүнөөшье хүрэтэр үгы. «Трутневой үгэшье хэлэжэ байһан, түүхэй мылын хөөһэнэйшье тэһэржэ байһан адли даа» гэжэ манай тэндэ хэлсэдэг болоо агша. Манай гуйлга бэшэһэн саарһамнай столойнь сэмбэ доро мүнөөшье дараатай зандаал хэбтэдэг. Тэрэ һамбаандань бидэнэр:

Хурданхан харадаа мордоол һаа,
Курбатов инспектортэ хүсэгдэхэлгүйб...
ИЖ-хэн машинадаа мордоол һаа,
Инспектор Курбатовта хүсэгдэхэлгүйб,—гэжэ дуулалдан гүйлгэлдэһөөрбди. Тиибэшье, мүнөөхи дарга манаа баряал һаа, амин голдомнай хүрэхэ, яла түлүүлхэ, машинануудыемнай буляаха юм бэзэ. Иимэл муу байдалда ороод байнабди.

Та Тархай, республикын ДОСААФ-ай ноёдоор танил байгаа ёһотойт, манай зоболон гасалан тухай тиишэнь дамжуулжа үгыт. Магад, манда туһалха аалам.

Д. Бальчинов.

Ц-Д. ХАМАЕВ

РАССКАЗ

Бишыхан шатаршан

Гэрэй һүүдэртэ, зүлгэ ногоон дээрэ арба шахуу үхибүүд сугларaад, шатар табижа наадаба. Арбатай Чимит хүбүүхэн Сэрэн ахаяа шүүжэрхёод аргагүй ехээр хүхинэ. Тиихэдэнь Сэрэн хороо бусалжа:

— Үшөө нэгэ наадаад туршахамнай гү? Би, би шамда миил...—гэнэ.

— Байгтыл даа, бидэ баһал наадана аабзабди,—гэлдэжэ Чимидэй үетэн шууялдашана.

— Байгаарайгты, байгаарайгты. Хэдыхэн лэ ябадалаар энээндэ...—гээд Сэрэн бодонуудаа һууридань табижа эхилбэ. Чимит адли табилсажа, хамар дээрээ гараһан сэлсэгэрхэн хүлһэ хамсыгаараа аршаад аршаад абана.

Үхибүүд обооролдожо тойрошоод, аха дүү хоёрой абяагүй, дуугайхан һуужа наадахыень харанад. Хаанаһаашьеб, Гарма үбгэн ерэжэ, морёо сэргэдэ уяжархёод, багашуултай адли бололдон, һалаг һахы наадажа захална.

— Чимит иимэ заахан аад, наадахадаа бэрхэ гайтайл хүн байнаш. Духыешни харахада саанаһаал ондоо, малагар ехэ. Ухаатайхан, иимэ хүбүүдтэ би дуратайгшаб. Бэрхэш, хүбүүм...,—гэжэ байжа Гарма үбгэн Чимидые магтасагаана.

— Өө, һа, һа, баһа шүүжэрхибэ, баһа шүүжэрхибэ!—гэлдэжэ үхибүүд нэгэн доро дарья табилдана. Сэрэн ахань зэдэгэнэ шэнги улаан болошоод, яахашье мүрөө оложо ядан байтараа гэртээ орошобо.

— Таби гараһан таабай, таба хүрөөгүй табхалжан Чимит хоюулаа наадаад туршая,—гээд Гарма үбгэн һанаандаа бага зэргэ баһангяар хэлэнэ.

— Наадаял даа,—гээд Чимит Гарма үбгэнэй шүрхэгэр ута һахалые шэртэн һуужа наадана. Гарма үбгэн үе үе болоод лэ тархяа маажасагаан, яһала һайнаар бодожо бааргашагаар ябажархиба бэзэб гэжэ һанаһан аад, алдуу хэнэ. Тингэ тиигэһээр хамаг бодоёо хуу тооной элюулжэрхибэ. Тиигэхэ бүреэ тархяа һабардахань түргэдэнэ... Үбгэн үхибүүн хоёр үнэн зүрхэнһөө хүсэ гарган, хатуу шангаар тулалдаба. Гэнтэ Чимит бэрсээ тос гэтэр ноёнойнь урда табижа, Шах! хайшаашье ошохоёо болёот, «мат» болоолта даа!—гээд омог дорюунаар сonoсхобо.

— Һэ, нээрээ һалаалби, бузар бэрхэ хүмши, шолмохон! Намһаа байтагай, ехэ городой шем-пионнууд-тай наадахаар болообшибыш. Мүнөөнэйш үхибүүд һүбэлгэн бэрхэ болоо даа. «Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа» гэдэг арадай үгэ холуур ошохогүйл байха,—гээд Гарма үбгэн булигдаһанаа мэдэрбэ.

Тэдэнэй дунда һууһан Самбу хүбүүн гүйжэ бодоод:

— Үү, үхэрнай ерээл, тугалнуудай хүхүүлхэнь бэшэ гү?—гэбэ.

Үхибүүд нэгэн доро һуга харайн гүйлдэшэбэ. Чимидшье даб гэжэ бодоод, хойноһоонь шадал соогоо харайба. Чимит бултанһаань бага, тэрхэгэрхэн, маяахан хүлтэй аад, өөдтэй биражa гүйбэгүй.

Үхибүүд холо ябаһан тугалнуудаа хотон руугаа залан намнаба... Чимидэй улаахан тугалынь нарай аад, бэшэнтээ суг ябажа үгэнэгүй, ходол хажуу тээшээ буляалдана. Хорёогой үүдэ тайлажа, бургааһаяа ёдогод гүүлэн, «Шах!» гэбэ. Тугалайнгаа хорёодо орон сасуунь үүдээ хаагаад:

— Аһааш даа, мат!—гэжэрхинэ.

Сонхоороо хаража байһан эхэ эсэгэ хоёрынь Чимидээ наада барижа садатараа энеэлдэн:

— Тугалшни «Шах», «Мат» гэжэ байхаар шатар бэшэ ха юм даа. Энээнһээ хойшо бү тиигээрэй, зай гү? гэбэ.

С. БАНЗАРАКЦАЕВ

Тарилгаяа түргэн дүүргэжэрхёод...

(Дуун)

Тэршээхэн Зэдээ эмээллэжэрхёод,
Тохойнгоо ГЭС-ые бодхообобди.
Тарилгаяа түргэн дүүргэжэрхёод,
Таанадтаа сүлөөтэйгөөр
айлшалхабди.

Хүсэтэйхэн Зэдээ
хазаарлажархёод,
Хамагхан ажалаа бүтээнэбди.

Хабарайнгаа тарилгые
дүүргэжэрхёод,
Хамтынгаа мүрысөө согсолхобди.

Эмнигхэн Зэдээ ургалжархёод,
Электрын гэрэлээ яларуулнабди.
Элдинхэн газараа элдэжэрхёод,
Эрхимхэн нүхэдөө урихабди.

Хитадта К. Е. Ворошиловай айлшалжа байһан тухай Хитадай хэблэл иигэжэ бэшэнэ

ПЕКИН, апрелиин 30. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикада СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловай айлшалжа байһан тухайнь Хитадай хэблэл ехээр бэшэнэ. Түбэй, мүн нютагай бүхы газетэнүүд К. Е. Ворошиловай айлшалжа байһан тухай, мүн тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүдые үдэр бүри толилно.

Гуанчжоугай (Кантон) ажалшадай, Янцзы мүрэн дээгүүр Уханиин хүүргэ барижа байгшадай советскэ айлшанине гайхамшагта һайханаар угтаһан тухайнь, мүн республикын ниислэл хото Пекиндэ К. Е. Ворошиловай сургаа ябаһан нүхэдтэеэ бусажа ерэһэн тухай мэдээсэл түбэй газарай газетэнүүд апрелиин 30-да толилоо.

Гуанчжоуда болоһон олон мянган хүнэй митинг тухай мэдээсэлнүүдтэ газетэнүүд иимэ гаршаг үгэнэ: «Хитадай болон Советскэ Союзай арадууд ходоло хани барисаатай байжа, бэе бэедээ туһалха юм гэжэ Гуанчжоуда болоһон митинг дээрэ Ворошилов хэлээ». «Дайнай аюулай галаар бү наадагты, хэтэрээ һаа өөһэдөө тэрээндээ шатажа хосорхот» гэжэ Ворошилов дайнда бэлэдхэгшэдые һэргыжмэлбэ. («Жэньминьжибао»). «Хитадай арад болон Советскэ Союзай арадуудай ахадүүнь, нүхэрынь мүн». («Гуанминжибао»). «Хитад арад советскэ арадые гүнзэгы ехээр хүндэлдэг». («Бейцзинжибао»).

Газетэнүүдэй редакцида ороной бүхы нютагуудһаа К. Е. Ворошиловай нэрэдэ бэшэгүүд үргэлжэ ерэжэ байна. Шанхайн хүдэлмэришэд, зүүн хойто нютагуудай модошод, Гуандун провинциин таряашад, Аншаниин металлургнууд, Пекинэй студентнүүд, Сианиин һурагшад бэшэнэ.

Цзиньжоуда байдаг бүд нэхэлгын фабрикын албахаагша Цау Цзиньсинь гэгшын бэшэг «Жэньминьжибао» газетын редакцида ерээ. «Би басагатай болооб. Тиигээд, хүндэтэ түрүүлэгшэ Ворошилов, Танай айлшалан ерэһэнэй хүндэлэлдэ басагаяа Фу Шен гэжэ нэрлэбэб. (Энэнь хитадһаа оршуулхада «Ворошиловай айлшалжа байхада түрэһэн» гэжэ болоно). Танай һайн һайхан абари зан, түгэлдэр зориг басагандам энхэ амгалан байдал, зол жаргал олгохо гэжэ найданаб».

Гирин провинциин модо һуулгадаг станциин хүдэлмэришэн Си Кэвань гэгшэ мүн лэ бэшэг эльгээгээ. «Би мүнөө оронойнгоо аяар хойто хубидань байһан дээрэһээ, хүндэтэ түрүүлэгшэ Ворошилов, Танине өөрөө амаршалха аргагүй байнаб. Танай айлшалжа байһан тухай мэдээсэлнүүдые радиогоор шагнахадаа, Танине ходоло нюдөөрөө хаража байһан шэнгеэр һанадагби. Минии һуулгаһан модонуудай үргэн ехэ ой болохын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлмэрилхэб. Энэ һуулгаһан модонуудни Танай Хитадта айлшалһанай дурасхаал болог. Мүн Хитад болон Советскэ Союзай арадуудай эгүүридэ мүнхэ хани барисаанай һүлдэ заяа болог».

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Е. Ворошилов Хитадай Арадай Республикада айлшалжа байна

ПЕКИН, май 2. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Хитадай ниислэл Пекин городой үзэсхэлэн газарнуудтайнь танилсаһаар. К. Е. Ворошилов, КНР-эй Түрүүлэгшын орлогшо Чжу Дэ, КНР-эй гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо Чэнь И, тэрэшэлэн Ворошиловтай хамта ябалсаһан хүнүүд Юйцюаньшань гэжэ Нефрит хадада май 2-ой үглөөгүүр ошоо ерээ.

Һүүлээрнь СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Хитадта хүдэлжэ байһан советскэ мэргэжэлтэдтэй уулзаһан байна. Советскэ мэргэжэлтэд, мүн КНР-тэ байдаг советскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд нүхэр К. Е. Ворошиловые, тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүдые ехэ халуунаар, баяртайгаар угтаа.

КНР-тэ байдаг Советскэ Союзай посол П. Ф. Юдин Хитадай Арадай Республикада эльгээгдэһэн бүхы советскэ мэргэжэлтэдэй зүгһөө К. Е. Ворошиловые амаршалба.

Танай Хитадта айлшалга, хитад хүнүүдтэй үнгэргэһэн танай ёөрэлдөөнүүд, митингнүүд дээрэ хэлэһэн танай үгэнүүд Хитадай болон Советскэ Союзай агуухэ арадуудай хани барисаае саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри оруулба гэжэ посол хэлэбэ.

Советскэ мэргэжэлтэ, инженер Красовский Климент Ефремовичтэ хандан, үнэн зүрхэнһөө гараһан амаршалгын үгэ хэлээ. Бидэнэр, советскэ мэргэжэлтэд, бүхы дүршэл шадабаряа, эрдэм бэлигээ Хитад арадта дамжуулан үгэжэ, Хитадта бии байгаа һайшаалтай, бүхы түрүү юумэнүүдые мэдэжэ абаад, Эхэ орондоо бусахадаа тэдэнээ һайнаар хэрэглэхын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлмэрилхэбди гэжэ тэрэ хэлээ.

Пекиндэ байдаг советскэ пионернүүдэй делегаци маршын хүгжэм доро зал соо ороно. Буурал сагаан Ворошиловта амаршалга болгон шүлэг уншахадань, сугларгашад нэрьемэ шангаар альгаа ташаа.

Һүүлээрнь К. Е. Ворошилов халуунаар угтажа, һайхан үгэнүүдые хэлэһэнэйнь түлөө суглааргашадта баясхалан хүргэбэ. Тэндэ байһан советскэ мэргэжэлтэдтэ хандан нүхэр Ворошилов иигэжэ хэлээ: Таанар ахадуунэрэйнгээ орондо, сүлөө агуухэ арадай орондо ерээд хүдэлмэрилжэ байна гэшэт. Таанад социализм байгуулхадань хитад арадта туһална. Хитад болон манай арадууд социалистическэ бусад оронуудтай хамта илагдашагүй түгэс хүсэн мүн. Бидэнэй хаанашье ябахада хитад нүхэднай советскэ мэргэжэлтэдэй хүдэлмэрине тон үндэрөөр сэгнэһэн байна. Тимэһээнь таанар энээндэнь улам зорюуһон, бүри һайнаар хүдэлмэрилхэ ёһотойт. Улам һайнаар хүдэлмэрилжэдээ, социализм байгуулха хэрэгтэнь Хитад арадта, мүн социалистическэ лагериин бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэхэ байнат. Гадна һайнаар хүдэлмэрилхэдэтнай хитад болон манай арадуудай хэлбэришэгүй хани барисаан улам бэхижэхэ.

Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр К. Е. Ворошилов ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлахыень, амгалан мэндэ ябахыень советскэ мэргэжэлтэдтэ хүсөөд, Хитадай болон Советскэ Союзай арадуудай агууехэ хани барисаан улам бэхижэг, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаг гэһэн юрөөлнүүдые хэлэһэн байна.

Үдэшэлэнинь К. Е. Ворошиловай хүндэлэлдэ «Бодон гахайнуудай ой» гэһэн Пекинэй оперо харуулагдаа.

Нүхэд К. Е. Ворошилов, Мао Цзэдун, Чжу Дэ, Лю Шао-ци, Чжоу Энь-лай болон бусад хүнүүд сценэ дээрэ гаража, оперодо эрхим һайнаар наадаһанайнь түлөө артистнуудта баясхал хүргөө.

США-да Майн Нэгэнэй һайндэрэй болоһон тухай

НЬЮ-ЙОРК, май 2. (ТАСС). Нью-Йоркын Бронкс гэжэ районодо майн 1-дэ митинг болоо. США-гэй коммунистическэ партиин национальна комитедэй гэшүүн Бенджамин Дэвис гэгшэ митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ:

«Хүдэлмэришэн анги мүнөө дэлхэйн бүхы хубинуудтань амжалта туйлажа байна. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй гурбаһаань нэгэ хубида социализм байгуулагдана гэжэ бидэнэр омогорхоо үндэһэтэйбди». Америкын хүдэлмэришэдэй бүхы дэлхэйн ажалшадтай, нэн түрүүн Советскэ Союзай, мүн Хитадай ажалшадтай һаналаа нэгэдэнгэ байһан тухайнь Дэвис мэдүүлээ. Империалистнуудай Египедтэ добтолһон, мүн Венгридэ хэрхис үймөө һүйдхэһэн ябадал «хүн түрэлтэнине социализмын замһаа хазгайруулха гэһэн һэдэлгэ» гэжэ тэрэ хэлэбэ.

«Советскэ Союз Хитад хоёр булигдашагүй ехэ хүсэтэй хада, доблголоо болюулагты гэжэ империалистнуудта хэлэхэ үндэһэтэй байһандань, бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэд амар байсана» гэжэ тэрэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Маккарти үхэбэ

ВАШИНГТОН, май 3. (ТАСС). Висконсин штадһаа сенатораар һунгагдаһан Джозеф Маккарти майн 2-то Вашингтондо үхөө.

Энэ хорото хархис этэгээд «маккартизм» гэдэгые зохёожо, Америкэдэ эдэбхитэйгээр бэелүүлһэн байна. «Маккартизмын» ёһоор, Холбоото Штадуудай түрүү ажалшад болон организацинууд харатай мууха хэлэлгэ мүрдэгдэдэг. Булэг милдердэрнүүдэй ээмдэлгэдэ эсэргүүсэн тэмсэгшэдые ханашье байһаань мүрдэн хашажа, «маккартизм» оронойнгоо хүн зониие һүрдөөн айлгажа, коммунистнуудые үзэн ядадаг болгохые оролдон, орон дотор арадта харша политика ябуулхада, шэнэ дайнда бэлэдхэхэдэ таатай зохид байдал тогтоохо гэжэ оролдоно.

Колхознигуудай эдэбхитэй туһалагша

Темлюйскэ хүдөөгэй библиотекэ нээгдээр хоёр жэл болоо. Библиотекые даагшаар Мария Дмитриевна Качина томилогдоһон байгаа. Библиотекарь ажалдаа ороолдосотой һайнаар хандана. Номуудые тусхайлан, асуудал асуудалаарнь илгажа табиһан, ном үгэлгые гүримшуулһэн, диаграмма, плакадуудаар библиотекэеэ шэмэглэһэн байха юм. Худөө уншагшадые олон болгохын тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаа. Тэрэнэй ажлаар уншагшадай тоо хараа байса олошоржо эхилээ һэн.

Хэндэ ямар ном, ямар асуудалаар хэрэгтэйб гэжэ элирүүлхэ, номуудай удхыень һайн мэдэжэ гэшэ библиотекариин уялга болоно. Залуу библиотекарьтэ түрүүшээр хүндэшэг байгаа.

Нүхэр Качина һаалишад, малшад, огородшодой дунда ябажа хөөрэлдөөд, ямар асуудалые тэдэ һонирхоноб гэжэ элирүүлдэг болоо һэн.

Манай тахянуудһаа юундэ үсөөн үндэгэн абтанаб?—гэжэ шубуушан Анна Федоровнаһаа асуухадань:

—Яажа үндэгэ олоор абадаг болохо тухай номуудтай танилсагты—гээ һэн. Тиихэдэнь шубуу үсхэбэрилгөөр элдэб номуудые абажа, шубуушанда уншажа үгэһэн, түрүүшүүлэй дүй дүршэлтэй танилсуулһан байна. Мүн тахянуудые эдэлүүлхэ рацион зохёолгодонь туһалаа һэн. Эдэнэй ашаар Анна Федоровнагай ажал хүдэлмэринь бүри һайнаар ябажа эхилээ.

Библиотекарь Качина колхозой овощь ургуулгаар бригадын бригадир нүхэр Ермаковто овощиин һайн ургаса ургуулха, хорхой шумуултай тэмсэхэ хэрэгтэнь нилээд туһалаа.

Мүнөө библиотекын уншагшадай тоо 300 гаран болоо. Эндэһээ колхозой гэшүүд, Темлюйскэ цементын заводой хүдэлмэришэд, һургуулиин һурагшад номуудые абажа уншадаг.

Кабанскын аймагай Темлюйскэ хүдөөгэй библиотекэ, тэрэнние даагша нүхэр Качина худөө уншагшадай соёл болбосоролые дээшэлүүлхын, колхозно ажахуйда түрүү дүй дүршэл, наукын туйлалтануудые нэбтэрүүлхын түлөө саг үргэлжэ тэмсэнэ.

Д. Хилтухин.

Гахай шахана

Гүрэндөө мяха ехээр тушаадаг болохо гэһэн партиин, правительствын уряада харюу болгон Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой комплексно № 1-дэхи бригадын гахайшад эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Мүнөө эндэ 13 гахай бордогдожо, 40 поршоонхо томо болгогдожо байна. Гахайшад Д. Раднаев, Д. Дашиева, Б. Цынгунова, Д. Гонсорунова гэгшэд гахай хурьгад эдээгээр эдеэлүүлжэ таргалуулха түрүү арга хэрэглэнэ. Энээнэй тула тусхай тэбшэнүүдтэ үбһэнэй гурил, тарианай үлдэһэ, дабһа гэхэ мэтэ хэгдэжэ үгтэнэ. Хажуудань ондоо хобоо соо уһан ходоодо байдаг. Иигэжэ эдеэлэлжэдэ гахай бүриин амидын шэгнүүр үдэртөө 800 граммһаа нэгэ килограмм хүрэтэр нэмэнэ.

Бордогдожо байһан 13 гахайнь 100—100 килограмм шэгнүүртэй болгогдожо гүрэндэ тушаагдаха байна.

Ж. Гунчитов.

Болоһон ушар

Хониндо ороһон шоные хашаада хаажа алаба

— Һүү, яагаа шонодол адли хүхэ нохой гээшэб, али шоно гээшэ гү, харыт наашаа,— гээд нүхэрэйнгөө сошордоһотойгоор хэлэхэдэ, газааһаа һаяхан ороод сайлажа байһан Гарма Гуруева Дашимаа Алсаева хоёрынь сонходо ошоно.

— Үгы, энэшни нээрээ шоно бэшэ гү. Наашаа гүйжэ ерэбэ.— гээд харахатаа адли газаашаа гүйлдэжэ гарахадань нөхөн шононь хурьгадай хорой соо оруутай ябаба. Һүүлээ хабшаһан шоные харахадаа нохойнуудые шуулшанхай, хони хурьгад хоройгоо дэлбэ татахаар гүйлдэжэ, гэрэ байба. Оог хурьгыень тэнгэр табихаар шэдээд хурьгад хорой соо оруутай ябаба. Һүүлээ хабшаһан шоные харахадаа нохойнуудые шуулшанхай, хони хурьгад хоройгоо дэлбэ татахаар гүйлдэжэ, гэрэ байба. Оог хурьгадаа табижа гурбан эхэнэрнүүдэй гүйлдэжэ ерэтэр гуринхалхын туйлда хүрэжэ нэтэрһэн шононь гүйдэл дундаа хурьгад соо буужа хоёр хурьга мушхаад, гурбадахидаа томо хониндо орошобо. Тиихэдэнь залуу шиираг Цырендулма Цыденова дүтэ хүрэһэн хорьоогой һаднаг хүхэ татажа абаад, хони дараад хэбтэһэн шоныһ ууса руу шадал мэдүүлэн буулгажархиба. Сохоулһандаа сошоһон шоныҥ гэдэргээ эрьехэдэнь Цырендулма аһашаажа гү гэжэ айлһандаа ара тээшээ уһан адли холодобо. Энэ үедэнь нүгөө хоёр эхэнэрнүүд утга гээшын һургаагай үзүүрээр шоные хадхажа орохоодонь шоно шудээ ирзайлган урдаһаань орохоёо һанаба. Тиихэдэнь тэрэ хоёр гэдэргээ болоһоор дүтэ байһан хурьганай хорёо дал дээрэ гаршаба.

Һаднаг бариад шоныи хурьгадта дахин орохогүйе аршалхаар байһан Цырендулма хурьганай гэр худар шоныи орошохые харамсадаа:

— Үгдыень хаагты, шоно орошобо,—гэжэ нүхэдтөө хэлэхэдэнь тэрэ хоёрынь тэдэниие буунгүй үдыень хаб-хаб хаажархиба. Тиигээд гурбуулаа сонхо бүриде ошожо харахадань шононь хааг-даһанаа мэдэхэдөө дүрбэн хана мүргэсэ гүйжэ оробо. Тиигэжэ байтараа нэгэ сонхын шэлые тэнэ мүргэн гарахаяа забдахадань Дашинима Алсаева шинда-маар шоныи тархи руу унатарнь буулгажархиба. Шононь тэндэнһээ сухарилад хоёрдохи сонходо ошоод Цырендулмын шиидамһаа гэдэргээ сухариба. Тиигэжэ энэ хониншд хотондо ороһон шоноһоо хони хурьгаа арьдажа, шонын хашаа соо хаажархёод байжа һамбаандань зарааган Тогмитова хэдэн модондо хазаар мориной гүйдэл соо Анаа голой зүүн бэе ошожо, хододо бүүтай ябадаг малша уйһэн Виноградовые асаржа тэрэ шоное алуулаа юм.

Энэ ушар Хориин аймагай «Путь Сталина» колхозой центр тосхонһоо хойшоо Анаа голой баруун бэеэр үгсэхэдэ холо бэшэ «Һүүдэг» гэжэ газарта орошодог отарада болоо. Саашадаа энэ ушар юу хэлэнэб гэхэдэ, отара, гүүртэ бүхэндэ буутай бэлэн байха ёһотой.

— Бүүгүй байхада ехэл муу. Шоно нохойн дүтэ ерэхэдэ тогоо торхо сохижо хангиргахаһаа бэшэ аргагүйдэдэгбди,—гэжэ түс колхозой малшан Цыден-Еши Базаржапов хөөрэнэ. Тиимэһээ тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ болоһон ушарһаа бодото тобшолол хэхэ ёһэ.

Ц. Дандаров, Д. Дашиев.

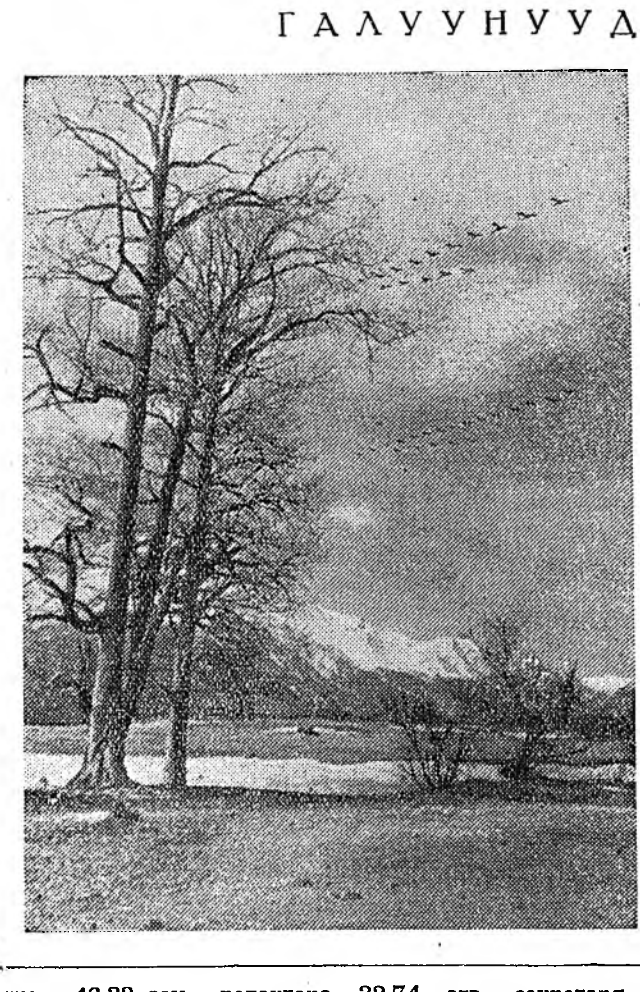
А. РАНДАЛОВ

ХАБАР

Улаан шарахан наранай
Урга татахын хирэндэ,
Ужжам тала дайдамнай
Урматай гоёор үзэгдэнэ.
Уһан шолбы эдижэ,
Олон малнууд саданхай.
Үнеэд бэеэ долёожо,
Үеэ тэниин хэбтэнхэй.

Тарилгын хаһа орожо,
Трактор машинануд хүнхинэнэ.
Атар хурьһэн хубхыень,
Арбай шэнисэ эбэртэлнэ.
Алтан шоройто хүсэнһөөнь
Аржагар үрэһэн ургахал.
Олон залаата эшэнүүдһээнь
Үдхэн таряан эдеэшэхэл.

ГАЛУУНУУД

Һаруул сагаан
Саһан дэнзэтэй,
Һайхан дабхаряа
Саяан дээгүүр
Галуун шубууд
Гаража ерэлэй.
Нюрган дээрээ
Хабарые ашанхай,
Нютагтаа һөөргөө
Бусажа ерэлэй.
Обёорон харыт,
Зэлэ татахыень,
Ойлгон шагныт,
Юрөөл табихыень:
«Таряа ногоон
Ехээр ургаг лэ!
Тараг сагаан
Һабаһаа халиг лэ!
Ажалта үдэр
Алтаар ялараг лэ!
Баяр, жаргал
Бадаран мандаг лэ!»

О. Березковой фотоэтюд.
Ш. Нимбуевай шүлэг.

Һонирхолтой спорт

Хизаар ороноо шэнжэлхэ академик Обручевой нэрэмжэтэ Кяхтын музейдэ энэ оной март һарада эхилжэ, һур харбаанай кружок бии болонхой.

Һур харбалга — манай буряат зоной эгээл һонирхолтой һорёон наадануудай нэгэн юм. Тэдэ энэ спортдо ехэнхидээ үбгэд хабаададаг байна. Тэрэшэлэн номо, годлинууд тон үсөөн байдаг. Урдань хэгдэһэн эбэр номонууд, годлинуудые хаа яа үбгэд хадагалжа ябадаг. Энэ спорт манай республикада, илангаа залуушуулай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ ёһотой байһаар. Һур харбалгын мүрысөөн үсөөхэн аймагуудта, зунай сагта— «Сурхарбаанай» үеэр болодог байха юм.

Энээнние республика доторо үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, спортын гол зүйлнүүдэй нэгэн болгохо арга болоомжо бии.

Нэн түрүүн юун хэгдэхэ ёһотойб гэбэл, республикын бүхы аймагуудта мүрысөөнэй нэгэн адли дүримтэй болохо зэргэтэйбди. Тиимэ дүрим баталагдаһаншье һаа, зоной дунда мэдээжэ бологдүй. Жэшээнь, Баргажанда, Курумкан бусад аймагуудайхиһаа ондоо дүримөөр харбадаг байна. Хойто аймагуудта харбадаг сагаалсань хайша хайшаа метр үлүүтэй хулиһаар гү, али солоомоор хэһэн, харбаха зайншье ондоо(100 метрһээ доошо бэшэ) байдаг. Тиихэдэ урда аймагуудта зосоогоо юумэтэй заахан туулмагуудые дүтэхэн табяад харбадаг.

Республикын бүхы аймагуудта хойто аймагуудтахида адляар бадаг һаа, зүгөөргүй галаар байха һэн. Яхадааб гэхэдэ, улсхоорондын федерацин абаһан дүримтэй адлирхүү, Тиимэһээ, эгээн түрүүшынхээ жэ эхилхэдээ иимэрхүү сагаар һаань һайн байгаа.

Залуушуул эрдэгүй урдаа номоор харбажа һураха бэ, рин өөһэдынгөө дайлаһан годлинуудаар харбахадань. Иимэ номонуудые мойһоно гү, али хушаар, годлинуудые нарһаар хэхэдэ болохо.

Республика доторо юун номо, дархалха тусхай мастерской болгобол һайн байгаа. Номо хэлхадаа урданайхида адли туу бэшэ, нэгэ бага зөөлэншэ хаясатайгаар, шанартайгаар хэ арга бэдэрхэ шухала. Бас харбаан тухай ном һаяар хэрэгтэй.

Энээн тухай республикын стрнүүдэй Соведэй дэргэдэ культура ба спортын комитет оролдого гаргаха уялгатай.

Академик Обручевой нэрэ музейн үүсхэлые саашада жэ, манай республикын хүбүүд сагад буряат арадайнгаа той спортдо олоорой хабаа мүнөө зун болохо байһан шуулай бүхэдэлхэйн VI фес лииә угталсаха бэеэ гэжэ найдана.

О. Раднаев, республ. культпросветучилищ.

Фестивальда угтуулан

Залуушуул шадабари бэлигээ харуулба

Һаяхан Мухаршэбэр тосхондо дуушад, хатаршад, хугжэмшэдэй наадахые шалган хаража үзөө. Түгэсхэлэй концерт дээрэ 50 гаран эрхим коллективүүд, бэрхэ дуушад, хугжэмшэд уран шадабаряа харуулба.

Суулгын хүдөөгэй клубайхид һонирхолтой программаар концерт тэсэ эхилээ. Композитор Новиковой «Инаг парти, шагныш», «Эб найрамдалай гимн» гэһэн дуунуудые, «Как пойду я на быструю речку» гэдэг оро арадай дуун хоор гүйсэдхөө. «Гуцулка» гэһэн украин арадай, «Санта Лючия» гэһэн италиин арадай дуунуудые Суулгын һургуулиин багшанар гоё һайханаар дуулаба. Хоренко, Рыжаков гэгшэд матросой танец «Яблочка», хатаршад—«Молдаванеску» гэжэ танец шадамар бэрхээр наадаа. Клочихина Лазарева хоёр хүхюун соготойгоор шог дуунуудые дуулаһан байна.

Хонхолойн хүдөөгэй клуб юһэн номер харуулаа. Эдэнэй эхэнинь һайн байжа, харагшадай зүгһөө халуунаар угтагдаа. Залуухан хүбүүн Иван Митрофановай гүйсэдхэһэн «Далекий друг» гэжэ дуун илангаяа һонин байба.

Хонхолойн Культурын байшангайхидай табиһан «Юла» гэжэ хатар эрхим сэгнэлтэдэ хүртөө. Гашейн һургуулиин багша Людмила Абламская «Комсомол путёвкор» гэһэн шүлэг тодо хурсаар уншаа.

Цагаан Шулуутайн хүдөөгэй клубай хоор Аюшеевэй — «Коммунистическэ партиь», Халбаевай—«Комсомол» гэжэ дуунуудые Багша Бадмаева татар араадынгаа наадаһан, нүхэр Галдан рят-монгол арадай дуунууд дамараар дуулаһан байна. рай группа бурядай «Ехор» гэдэг хатарнуудые харуулаа.

Пунцуков, Пунцукова, Ту Дамдинов (Сутайн клуб) ина, гитара, балалайкаар ород арадуудай дуунуудые Мүн хуур, лимбэ дээрэ наа һайшаагдаа.

Шаралдайнхид һонирхолтой зүйлнүүдые — шог дуун, клоунада, хатар, дуу гэхэ суглааргашадта харуулжа, нирхуулһан байха юм. Ород «Перевозчик» гэжэ дуус колхозой һаалишан Елена П каягай зохидхоноор, соготой хүхюунээр дуулахадань, хүүгэ ташалдан угтаа.

Гашейн МТС-эй тракторист хаил Аносов клоун болож хадаа, мэргэжэлтэй артистай дутахагүй байба. Тэрэнэй үедэ зал соо энеэдэн тарай.

Һүүлээрнь удаа дары Мү «Путь Ленина» колхозой ар Эрдынеев Болон бусад уран бэряа харуулба.

Наадашад һүнинн тэнг шо тараһан байна. Хонхолой Культурын байшангай кол Суулгын хүдөөгэй клуб байхид хоёрдохи һуурийнуу лээ.

М. Фалилеев.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00416. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 2155.